

Nr. 2 • 1939

POLITSEILEHT

A-S. „ROTERMANN'I TEHASED“

End. Chr. Rotermann • Asutatud 1829. a.

Teraviljaveskid
Suurpagartööstus
Auto - osakond
Ehitusraua osakond

Esindused: OPEL, KRUPP, OLDSMOBILE, LA SALLE – autod ja
CONTINENTAL – kummid

Juhatus: Tallinnas • Osak.: Tartus, Viljandis, Narvas, Pärnus

B. SABSAY & Ko.

TALLINN, S. KARJA 16

Tehnilised
tööstustarbed

Kemikaalid
ja värvid

Esindused

KEILA VILLAKETRAMISE & KUDUMISTÖÖSTUS

Tallinn, Soo 27. Telef. 461-01, 438-35

Valmistab kõrges headuses meesterahva
palitu- ja ülikonnariideid, naisterahva
mantli- ja kleidiriideid, kudumis- ja vaiba-
lõnga, vatti jne. jne.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 2 (529)

TALLINNAS, 2. VEEBRUARIL 1939

XVIII aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Võitlus kuritegevusega — A. Lüt. — Uuendatud vallaomavalitsus — Aleks. Loorits. — Perekonnakirjade korraldamine — O. Angelus. — Moondamine — R. Vaharo. — Politseist enam püstolilaskureid E. Laskurliidu ridadesse. — N. Vene politsei organisatsioonist ja tema ülesandest. — Kuritegevuse tähendus. — Röövliromantika — A. Hannes — jm. — Kaane pildil: Piirivalvur vaatetornis vaatlusel.

Talverüüs

Võitlus kuritegevusega

Kuritegevus on ühiskondlikke pahesid, mis ähvardab korralike, töökate ja rahuarmastajate kodanike nii ühiselulisi huve kui ka nende isiklikku ja varanduslikku julgeolekut. Need hüved, s. o. üldine ning isiklik ja varanduslik julgeolek, moodustavad eeltingimuse, millela pole hästi mõeldav ei edukas riiklik kooselu ega üksiku kodaniku heaolu. Seepärast kuulub kuritegevuse tõrje iga kultuurriigi esmajärgulisse sisemise valitsemise ülesandesse ning selleks ohverdatakse suuri summasid.

Ka meil on juba Vabariigi algpäevist peale riigivõimude poolt osutatud erilist tähelepanu võitlusele kuritegevuse vastu, mis osutus seda vajalisemaks, et läbielatud sõdade ja revolutsioonide tagajärjel oli kuritegevus meie praegusel territooriumil mitte üksnes paisunud arvuliselt suureks, vaid muutunud ka oma ilmelt ohtlikuks mitmel pool üle maa sõjariistus röövlõukude näol. Vanemad kaaskodanikud mäletavad veel hästi neid juhtumeid, kus terved perekonnad tapeti sõjariistus röövlite poolt ja riisuti paljaks. Kulus mõni aasta, enne kui politseil suurte pingutuste ja ohvritega läks korda lõplikult likvideerida see kõige kardetavam kuritegevuse vorm.

Võitlus kuritegevuse arvulise mahasurumisega kestab ühtsoodu edasi ja ei lõpe kunagi. See on nagu võitlus muinasloolise hüdraga, kellele iga maharafutud pea asemel kasvab jälle uus.

Et anda kujutlust selle võitluse ulatusest, toon arvulisi andmeid 1937. aastal meil aset leidnud raskeist kuritegudest ja kuritegudest. 1937. aastal oli: tapmisi 95, neist 7 röövmõrva, ülejäänud — tapmisi kakluses, romantilisel põhjusil, kättemaksuks jne., seega läbiseigi 2 tapmist nädalas; vastsündinute tapmisi 22; raskeid haavamisi 202; suguvilja hävitamisi 54; vägistamisi 63; röövimisi 47; tulesüütamisi 146; vargusi 13.464 ehk 1½ vargust tunnis; dokumentide võltsimisi 815 ja kelmusi 2803.

Kui mitte arvestada kasvatuslikke, sotsiaalseid ja kriminaalseadusandlike tegureid, mis kuritegevuse pidurdamiseks mõjuvad kaasa, siis peamiseks võitlejaks ja tõrjujaks kuritegevuse vastu jääb meil politsei.

Meie politsei jaguneb välis-, kriminaal- ja poliitiliseks politseiks. Kuritegevuse vastu võitlemine kuulub iga politseiharu ülesandesse. Vahe seisneb vaid selles, et võitlemine kuritegevusega moodustab kriminaal- ja poliitilise politsei kogu tegevuse, kuna välispolitseil lasub peale selle veel loendamatu rida muid ülesandeid riigi sisekorra alal.

Kõrvalseisjale näib, nagu oleks meie politsei killustatud kolmeks, mis võiks tulla kahjuks koostööle. Tegelikult oligi see algul nii, nimelt enne 1924. aastat, kui iga politseiharu töötas omaette peavalitsusega, kusjuures kriminaalpolitsei kuulus koguni teise ministeeriumi valdkonda. Tol ajal jättis politseiharude koostöö mõnikord tõesti soovida. 1924. a. aga toleaeegse siseministri K. Eenpalu energilisel algatusel likvideeriti kriminaal- ja poliitilise politsei peavalitsused ja kõik kolm politseiharu koondati ühise politseivalitsuse juhtimisele Siseministee-

riumis. Politseiharude koostöökä kuritegevuse vastu võitlemise alal anti üksikasjalisi juhtnõure, kus igaihe ülesandel ja koostöö nõuded täpselt olid ette nähtud. Sest ajast peale töötavad kõik kolm politseiharu kuritegevuse vastu võitlemise alal heas kooskõlas, ja — võrrelduna paljude teiste riikide politseidega — päris heade tulemustega. Politsei jagunemine eriharudesse on oieti spetsialiseerumise põhimõttel läbi viidud sisemise tööjaotuse küsimus, kuna tegelikult kõik kolm haru moodustavad terviku.

Milles seisneb võitlus kuritegevuse vastu?

Politsei tegevus võitluses kuritegevusega jaguneb kahte pealiiki: kuritegude vältimiseks ja toimitud kuritegude jälitamiseks.

Kuritegude vältimist teostab politsei eeskätt otsese valveta tihedamalt asustatud keskuis. See valve on osalt avalik ja alaline — näit. kordnike näol postil, osalt salajane ning hooajaline, mida teostavad kriminaalametnikud, valvates tänavail pimedail sügisõil, mis-sugune aeg varguste toimimiseks eriti soodus, et ohjeldada vargapoisse.

Edasi väldib politsei osaliselt kuritegusid kuritegelise elemendi liiklemise ja teotsemise alalise silmaspidamisega kurjategijate registreerimise ja nende elukoha vahetamisist üksteise informeerimisega. Need abinõud on sihitud kutseliste varaste ja kelmide vastu, sest nagu kogemused näitavad, on mainitud tegelased seal, kus nende kohalviibimine kriminaalpolitseile teada, oma tegevuses ettevaatlikumad ja tagasihoidlikumad.

Lõppeks väldib politsei kuritegevust ja võiks seda teha senisest suuremas ulatuses kodanike hoiatamisega kurjategijate eest ja nõuannetega, kuidas ennast kindlustada kuritegude vastu. Soovitades kodanikule, kes rahvatungis edasi rühub, hõlmad mugavalt lahti, oma kuub kinni nõõpida, on mõnigi taskuvargus välditud. Veel rohkem võib saavutada ses mõttes, kui kodanikud uut elamut, laoruumi või mistahes väär-tuste panipaika sisse seades küsiks nende lukustamise ja varaste vastu kindlustamise asjus nõu ka mõnelt vilunud kriminaalametnikult.

Kuritegusid absoluutselt vältida pole üldse võimalik.

See osa politsei tegevusest, mis on pühen-datud toimitud kuritegude jälitamisele, on laie-mate hulkade ettekujutus ümbritsetud teatava salapärase linikuga. Seesuguse vaate tekkimises on peamiselt süüdi aeg-ajalt korduvate nn. mõis-tatuslike kuritegude kiire avastamine politsei poolt, kusjuures politsei tegevus, millega avas-tati kuritegu, jäi eemalseisjale nähtamatuks.

Vaatame nüüd, kuidas see tegelikult sünnib.

Toimitud kuritegude jälitamise eesmärgiks on: selgitada peensusis kuritegu kui niisugust ja avastada selle teo kordasaatja tema kohtu alla andmiseks.

Kuriteo sündmuse selgitamiseks piisab ena-masti kuriteost kannatanu seletusist ja teo kor-dasaatmise koha ülevaatamisest — politseikeeles teopaiga vaatlusest. Tuleb ette ka keerulisi olu-

25. jaan. peeti Tallinnas KÕ nõukogu koosolek. Pildil näeme koosolijaid tööhoos ja tagaplaanil keskel nõuk. esimeest pol.-direktor J. Soomani koosolekut juhatamas

kordi, näit. leitakse tundmatu laip, millest pole algul teada, kelle laibaga on tegemist, kuidas ta sattus leiukohale ja millest tekkis surm. Surma põhjustajaks võis olla sama hästi vanaduse-nõrkus, haigus, õnnetus, enesetapp kui võõras kuri käsi; või teatatakse teadmata põhjusel tekkinud tulikahjust, mille puhul politsei üsna keerukate uurimistega peab eelkõige jõudma selgusele, kuidas pääses tuli lahti, ja alles siis otsustama, kas keegi kuulub vastutusele võtmisele.

Mõnel juhtumil on ka kuriteo kordasaatja isik juba sündmuse avastamise hetkel teada. Sellesse liiki kuuluvad peamiselt kõik avalikult toimitavad süüteod, nagu kelmused, raiskamised, vägistamised, omavoli j. t. Siin piirdub kuriteo jälitamine asjaosaliste ja tunnistajate ülekuulamisega ning vajaliste asitõendite võtmisega juurdluse juurde. Kuigi seda liiki kuritegude jälitamine ei nõua suurt peamurdmist, annavad need politseile siiski palju tööd. Näit. ühe raiskamise puhul tuli üle kuulata ümmarguselt 1200 tunnistajat, teise puhul nelisada, kusjuures tunnistajad elutsesid üksteisest eemal mitmes vallas. Need on muidugi harukordsed juhtumid, kuid läbisegi tuleb seesuguste kuritegude puhul ikkagi 10—15 inimest nende kodukohas üles otsida ja üle kuulata.

Politsei töövõime proovikiviks jälitamise alal on need kuriteod, mis toimitakse salaja, mistõttu kuriteo avastamise hetkel on teo kordasaatja isik tundmatu. Siia kuuluvad peaaegu kõik röövõrvad, tulesüütamised, vargused ja

veel mõningad harvemini korduvad kuriteod. Seesuguste kuritegude jälitamisel võivad tulla hiilgavalt esile jälitaja asjatundmine, tähelepanelikkus, taiplikkus, kiire otsustamine ja püsivus, kuid sama hästi ka tema saamatuse ja kõlbmatuse.

Moodsed jälitamismeetodid nõuavad, et kuriteo jälitamist alustataks teopaiga uurimisega, et avastada ja säästa seal leiduvaid nn. kuriteo tummi tunnistajaid. Viimaste all mõistetakse igasuguseid muudatusi, mis tekivad teopaigal ühenduses teo kordasaatmisega. Tummi tunnistajaid ehk asitõendeid võib leida teopaigal väga suures mitmekesisuses, näit. kurjat. jala- või käejäljed, tema poolt tarvitatud tööriistade või abinõude jäljed, tema poolt kaasa toodud ja teopaigale unustatud esemed, tema riiete küljest rebenenud osad kas või pealtnäha üsna tühise narma või nõöbi näol jne. Õppides tundma teopaiga omadusi ja seal valitsevat olukorda, jälitaja vastaval juhtumil võib otsustada, et tundmatu toimija külge pidi jääma teopaigalt mõnesuguseid märke, näit. verd tapmise puhul, tolmu, värvaineid; või et ta koguni sai kehalisi vigastusi.

Meie kriminaalpolitsei on varustatud eriliste kohvrite ja paunadega, mis sisaldavad mitmesuguseid tarberiistu teopaiga vaatluseks. Meie politsei praktika tunneb ohtralt kuritegusid, kus niidiots tundmatu toimija avastamiseks leiti teopaigalt. Toon paar näidet. Ühe mõrva puhul leiti tapmiskoha läheduses jalgratta jälg, millest nähtus, et rattamantlil oli teatavakuju-

line lapp. Teadetekogumisega selgus, et tapmispäeval oli nähtud kohal kolme isikut jalgratastega. Üks jalgratas sobis teopaigal leitud jäljega ja too mees osutuski mõrvariks. Murdvarguse puhul varas oli unustanud teopaigale omapärase kõvera teraga taskunoo. Varsti leidis mitu inimest, kes seda nuga olid näinud ühe ja sama isiku käes. Teine vargus oli toimitud elava liiklusega kohal ja seetõttu leidis kohal seevõrd rohkesti mitmesuguseid jalaõude jälgi, et paistis lootusetuna eraldada nende hulgast varga omi. Ometi kriminaalametnik märkas paljude jälgede hulgas ühed, millel talle varbaotsa alla oli löödud väike lapp. Hiljem tuntud varaste elukohtades liikudes märkas ta ühel õuel tuttavaid jälgi. Seal elutseva varga korterist leiti varastatud kraam.

Vastavil juhtumel märgatakse teopaigal tuntud kurjategija töötamisviisi, seal leiduvad jäljed võimaldavate umbkaudu ette kujutada kurjategija kehaehitust, võimeid, erilisi oskusi jne.

Teopaiga mitmekesine kasutamine on mõeldav ainult siis, kui jälitaja leiab teopaiga täpselt samas seisundis nagu see jäi kurjategija lahkudes. Seepärast tuleks teopaik hoida politsei kohalejõudmiseni puutumatu. Sellega muudugi pole keelatud tuld kustutada või haavata abe anda.

Teiseks moodseks jälitamisvahendiks teopaiga kõrval nimetan kriminaalpolitsei peetavaid väga mitmesuguseid ja peensuseni töötletud registratuure.

Vene revolutsioonikeerises hävitati ühes politsei arhiividega ka kriminaalkurjategijate kohta käivad materjalid. Seega Eesti politseil tuli algul läbi ajada kasina materjaliga, mis tööd tunduvalt raskendas. Kuid nüüd oleme niikaugele, et iga vähegi tähtsama kurjategija kohta leidub krim.-politseis vajaline materjal.

Registratuuri andmete kasutamisest tundmatute kurjategijate avastamisel võiks tuua väga palju näiteid. Kurjategijate avastamisi näit. näpujälgede abil tuleb sageli ette. Kuna avastamine näpujälgede varal sünnib kiiresti ja kurjategijale ootamatult, siis tekib sel puhul mõnikord koomilisi vahejuhtumeid. Nii näit. keegi varas, kes juba tunni aja jooksul tabati pärast varguse sooritamist näpujälgede abil, oli arvamuses, et reetjaks on keegi tema tuttavatest ning ülekuulamisel ta püüdis saada politseilt osavalt seatud küsimusiga selle kohta tõendust.

Ühenduses kartoteekidega peab mainima tundmatute kurjategijate avastamise abinõuna ka elukutseliste kurjategijate alalist silmaspidamist. Nagu juba eespool öeldud, mõjub seesugune silmaspidamine ühelt poolt kuritegusid ärahoidvalt, kuid järjekordse salaja toimitud kuriteo puhul ka kuriteo kordasaatjat avastavalt, kuna silmaspidamise tulemusist nähtub, kes kutselisist kurjategijaist viibis kriitilisel ajal vabaduses ning käsiloleva kuriteo piirkonnas. Sel teel märgitsetud kurjategijate kontrollimine kohe pärast kuritegu on alati annud häid tulemusi.

Tegevuspiirkonnalt võime jagada elukutselised kurjategijad kolme liiki: ühed, kes omavad alalise elukoha ja teotsevad selle läheduses, seega kohalised; teised, kes liiguvad kogu riigi

piires linnast linna ja maakonnast maakonda, sooritades kuritegusid kord siin, kord seal, ning kolmandad, kes teotsevad välismail, seega rahvusvahelised. Iga liigi silmaspidamiseks on vaja isesuguseid võtteid. Kuna esimesse liiki kuuluvate kohaliste elukutseliste kurjategijate silmaspidamisega peavad tulema toime peamiselt need ametnikud, kellele tegevuspiirkonnas elutsevad kohalised kurjategijad, siis teise liiki kuuluvate silmaspidamine ning üksteise informeerimine selle tagajärjedest moodustab juba kogu politsei ülesande. See ülesanne muutub aasta-aastalt raskemaks, kuna käsikäes liiklemisolu parandamisega kasvab ka rändavate elukutseliste arv. Kolmandasse liiki kuuluvate rahvusvaheliste kurjategijate silmaspidamist teostab Politseitalitus, seistes sel alal teiste riikide politseitalitustega alalises kirjavahetuses.

Kui teopaiga või registratuuri andmeil pole läinud korda kurjategijat avastada, milline asjaolu selgub juba jälitamise esimeste sammudega, siis võetakse ette erakordne teadete kogumine. Selleks määratakse vastav arv ametnikke, kes, alustades kuriteopaiga ümbrusest, asuvad sellekohaste järelepärimiste teel selgitama kõiksuguseid nähteid, mis kuidagi võiksid olla seoses kurjategijaga. Väga palju on olnud siin jälitajate tähelepanelikkusest, loogilisest mõtlemisest ja energiast. Üldiselt puudutavad need nähted kuriteo ettevalmistusi, motive, viibimisi teopaiga läheduses, puudumisi tavalises viibimiskohas ja füüsilisi ning psüühilisi nähteid, milliseid antud kuritegu pidi esile kutsuma kurjategija juures. Kui kurjategija omandas kuriteo läbi teatavaid asju, näit. röövmõrvade ja varguste puhul, siis loomulikult kogutakse teateid ja tarbekorral võetakse ette revideerimisi ka seesuguste asjade hoiu- ja müügikohades.

Näiteks ühe röövmõrva puhul, mis toimiti ühel ööl pealinna külje all asuvas külas, kuulis küla hulgas järelepärimisi toimetav kriminaalametnik, et külas oli nähtud tapmise eelpäeval rohelise kampsuniga noorevõitu ja keskmise kasvuga võõrast naist, kelle käitumises midagi erilist ei märgatud. Ametnikule meenus, et paar nädalat tagasi oli vanglast vabanenud seesuguste tunnustega naine ja ta otsustas selgitada, kas see naine ei seisa kuidagi ühenduses mõrvaga. Naine salgas algul igasugust osavõttu mõrvast, kuid ta korteris leiti mõrvakohalt röövitud vara ning selle avastamisel ta tunnistas üles, et ta ise olevatki tapja. Ühe varguse puhul teateid kogudes kriminaalametnik juhtus meeste jõuga juurde, kes puhastasid kraavi. Olles kõigiga tuttav, ta tervitas ja tegi juttu vargusest. Kõik mehed katkestasid töö ja ühinesid õhinal vargusejutuga, peale ühe mehe, kes ametniku tervitusele vaevu vastas ning kaevamist kogu aja jätkas. Ametnikule paistis niisugune käitumine kahtlasena, ta kutsus mehe ülekuulamisele, kus see kitsikusse aktuna tunnistas varguse üles. Siin sai reetjaks psüühiline nähe — süütundest tekitatud kohmetu teesklemine. Ühe röövmõrva puhul märkas peremees, et tema sulane, kes kunagi pole kannatanud isu puudust, hommikul pärast mõrva söögilauas närvituses, söömise katkestas ja väljus. Piiludes aknast, nägi ta, et sulane läks oja äärde ja hakkas seal oma käsi ning jalas olevaid pükse pesema. Et sulane muidu veest ja seebist kuigi suurt lugu ei pidanud, äratas nähtu veelgi enam tähelepanu. Peremees rääkis sellest kriminaalmet-

Vasakult: sisem. R. Veermäe, sõjamin. kindr. P. Lill, Sõjaväg. ülemjuhataja kindr. J. Laidoner, haridusmin. kol. A. Jaakson ja peamin. K. Eenpalu Rüügivolikogu koosolekul kuulamas majandusmin. L. Sepa eelarvekõnet.

nikule, kes parajasti mõrva asjus teateid kogus. Sulane osutuski mõrvariks.

Suuremate kuritegude puhul laieneb teadetekogumine ja kahtlaste isikute kontrollimine üle kogu riigi, milleks teokoha kriminaalpolitsei informeerib telefoniteel teisi politseiasutusi sündmuse üksikasjust ja arvatavast teo kordasaatjast. Seal omakorda pannakse ametnikud liikvele, autod kihutavad paigast teise, telefonid helisevad päeval ja ööl... Ja nii avastataksegi lõppeks mõistatusliku kuriteo kordasaatja või — nagu seda paraku juhtub — ta jääb avastamata kõigi pingutuste kiuste. Ma võin kinnitada, et just kõigi pingutuste kiuste, sest meie politsei ei pea kurjategijate avastamist mitte üksnes oma kohuseks, vaid ka auasjaks.

Kuid igakord ei õnnestu kuriteo kordasaatja avastamisega kohe teda ennast tabada ja kindlasse kohta paigutada. Kurjategija jõudis rettu minna ja nüüd kestab politsei töö endise hooga edasi, et tema peidukohta avastada ja ta kinni võtta. Nüüd peab iga politseiametnik olema valvel, et otsitav ei pageks tema kohtamisel; teateid saades tema peidukohast, korraldatakse haarang jne., kuni ta viimaks saadakse kätte. Ja nagu mitme meie kurjategija tabamine välismaal näitab, ei päästa põgenenud kurjategijat isegi tuhandeise kilomeetreise ulatuv kaugus.

Kurjategijate vahistamisel ei puudu ohtlikkus politseiametnikele. Aeg-ajalt korduvad sel puhul vastastikuse tulistamise juhtumid. Politsei kaotused Vabariigi kestel ulatuvad surnutena veerandsajani ja haavatutena poole-sajani. See on niisama suur kaotus kui politseile võrdse väeosa kaotus vabadussõjas.

Politsei edukus võitluses kuritegevusega oleb peale töövõimsa ja kohusetruu meeskonna väga palju headest liiklemis- ja sideabinõudest, küllaldasest tehnilisest varustusest ja nagu nägime ka headest relvadest. Ka selles suhtes on meie politsei seisund aasta-aastalt paranenud. Tõsi küll, Vabariigi algpäevil tuli politseil jälitamisel kõmpida jalgsi, või mis veel tülikam, — kasutada naturaalkohuste alusel nõutud küüt-

hobuseid. Siis jõudsid kurjategijad meist alati kaugele ette. Varsti võidi muretseda igale kriminaalametnikule jalgratas, millega seisukord juba märksa paranes. Hiljem tulid tarvitusele autod, esialgu küll ainult mõnesse kriminaaljaoskonda. Kuid viimaseil aastail on politseile muretsedud autode arv seevõrd tõusnud, et neid jätkub nüüd juba igale kriminaaljaoskonnale. Sama lugu oli ka telefonidega. Algul leidus telefoniaparaat ainult jaoskonnas, praegu omab peaaegu iga kriminaalametnik ja konstaabel telefoni korteris, mis väga suurel määral hõlbustab ja kiirendab politsei asjaajamist, eriti kuritegude vastu võitlemisel. Politsei relvastuski oli algul kaunis puudulik, koosnes erinevaist süsteemidest. Ka siin on viimaseil aastail tekkinud pööre paremusele ning politsei ümberrelvastamine uute ajakohaste relvadega on juba jõudmas lõpule.

Lugejaid huvitab kindlasti, milliseid tagajärgi oleme saavutanud võitluses kuritegevusega meie iseseisvuse kestel. Selleks kõrvutame 1920. aasta kuritegevuse andmed 1937. aasta andmetega.

1920. aastal oli tapmisi 224, 1937. a. — 95.

” ” ” röövimisi 335, 1937. a. — 47.

” ” ” tulesüütamisi 258, 1937. a. — 146.

” ” ” murdvargusi 1160, 1937. a. — 716.

” ” ” hobusevarg. 1070, 1937. a. — 27.

Vägistamiste arv püsis kuni 1930. aastani üle saja; sealt edasi see arv on aasta-aastalt langenud, jõudes 1937. aastal 63-ni.

Sellest näeme, et raskete kuritegude arv on otse rõõmustavalt langenud, ja loodame, et see langus kestab.

Mõne kuriteoliigi juures peab nentima tõusu. Seesuguseiks on dokumentide võltsimised ja kelmused. Esimesi registreeriti 1920. a. kõigest 100, 1931. a. — 713 ja 1937. aastal — 815. Kelmusi oli 1920. a. — 1027, 1932. a. — 5379 ja sealt edasi järk-järguline langemine kuni 2803-ni 1937. a.

Eriti ebastabiilne on vähemate varguste arv.

Uuendatud vallaomavalitsus

Iseseisvusaegne arengutee ja uus vallaseadus

Olles vaadelnud Vabariigi Presidendi 8. okt. 1938. a. otsusega teostamisele määratud valla- piiride reformi ühenduses valdade territoriaalse jagunemise kujunemislooga*), tuleb lähemalt peatuda ka meie vallaomavalitsuse praeguse korralduse juures üldiselt, sest politiseivõimu kohapealsete esindajate arvukas pere on igapäevases kokkupuutes vallaomavalitsuste tegevusega. Meie vallaomavalitsusele ei antud üksnes uus väline kuju, vaid juba 1937. a. ta uuendus põhjalikult sisuliseltki, saades enesele aluseks uue vallaseaduse („Riigi Teataja“ nr. 32 — 1937).

Iseseisvumisel pärisime vene revolutsiooni keerises kergelt küpsenud ajutise vallaomavalitsusliku korralduse, mis hiljemgi säilitas peaaegu kõik „revolutsiooni võidud“, nagu tol ajal suvatseti väljendada. See korraldus oli rajatud avara autonoomsuse põhimõttele ja vallaomavalitsuse sõltuvus keskvoimust oli äärmuseni vähendatud. Omariikluse algul valitsenud vaateid iseloomustab kõige paremini omavalitsuste järelevalve seadus, mille põhjal järelevalve valdade üle allutati vallaomavalitsuse organitega ühisel viisil moodustatud maavalitsusile ja seda teostati vaid seaduslikkuse põhimõttele ja vallaomavalitsuse sõltuvus keskvoimust oli äärmuseni vähendatud. Omariikluse algul valitsenud vaateid iseloomustab kõige paremini omavalitsuste järelevalve seadus, mille põhjal järelevalve valdade üle allutati vallaomavalitsuse organitega ühisel viisil moodustatud maavalitsusile ja seda teostati vaid seaduslikkuse põhimõttele ja vallaomavalitsuse sõltuvus keskvoimust oli äärmuseni vähendatud. Omariikluse algul valitsenud vaateid iseloomustab kõige paremini omavalitsuste järelevalve seadus, mille põhjal järelevalve valdade üle allutati vallaomavalitsuse organitega ühisel viisil moodustatud maavalitsusile ja seda teostati vaid seaduslikkuse põhimõttele ja vallaomavalitsuse sõltuvus keskvoimust oli äärmuseni vähendatud.

Omariikluse algul valitsenud vaateid iseloomustab kõige paremini omavalitsuste järelevalve seadus, mille põhjal järelevalve valdade üle allutati vallaomavalitsuse organitega ühisel viisil moodustatud maavalitsusile ja seda teostati vaid seaduslikkuse põhimõttele ja vallaomavalitsuse sõltuvus keskvoimust oli äärmuseni vähendatud. Omariikluse algul valitsenud vaateid iseloomustab kõige paremini omavalitsuste järelevalve seadus, mille põhjal järelevalve valdade üle allutati vallaomavalitsuse organitega ühisel viisil moodustatud maavalitsusile ja seda teostati vaid seaduslikkuse põhimõttele ja vallaomavalitsuse sõltuvus keskvoimust oli äärmuseni vähendatud.

Omariikluse algul valitsenud vaateid iseloomustab kõige paremini omavalitsuste järelevalve seadus, mille põhjal järelevalve valdade üle allutati vallaomavalitsuse organitega ühisel viisil moodustatud maavalitsusile ja seda teostati vaid seaduslikkuse põhimõttele ja vallaomavalitsuse sõltuvus keskvoimust oli äärmuseni vähendatud.

*) Vt. „Politseileht“ nr. 23 — 1938, lk. 643: „Uued piirid valdadele“.

Nii registreeriti vähemaid vargusi ümmarguselt 1920. a. — 13.000, 1922. a. — 9000, 1924. a. — 13.000, 1927. a. — 12.000, 1929. a. — 15.000, 1933. a. — 18.000 ja 1937. a. — 12.600. Selle nähte põhjused on puhtmajanduslikud. Kriisiaastad oma tööpuudusega ja raha kallidusega toovad kaasa väikeste, nn. leivakotivarguste arvu tõusu, kuna majandusliku tõusuga nende arv langeb.

Lõppeks veel üks küsimus: kuidas on meie kuritegevus võrrelduna teiste riikidega? Sellele on raske täpselt vastata, kuna ka teistes riikides kuritegevus teeb läbi tõuse ja mõõnu, olenevalt riigi majanduslikust seisundist. Üldiselt peab tunnustama, et meie seisame kuritegevusega tublisti ees vanadest jõukatest riikidest, nagu seda on Rootsi, Inglis- ja Prantsusmaa. Seevastu näit. Saksa, Soome, Läti ja Poolamaaga oleme kas võrdsed või mõnest koguni paremas seisundis.

Üldiselt revolutsiooniaegsed põhialused ühes ülalmainitud järelevalve korraga püsisid 1934. aastani, kusjuures ühes omariikluse süvendamisega küll lisandus vallaomavalitsusile rida uusi ülesandeid, kuid nende õigusi suurt ei kärbitud.

Kui aga Eesti ühenduses nn. vapside liikumisega jõudis raske sisepoliitilise kriisini ja sellest ülesaamiseks 1934. a. märtsis tuli astuda otsustavaid samme praegusil riigijuhtidel, siis uuest olukorrast ei võinud puutumata jääda ka vallaomavalitsused, millede juhtimist tuli kohaldada neile uutele põhimõttele, milledele rajati riigielu korrastamine.

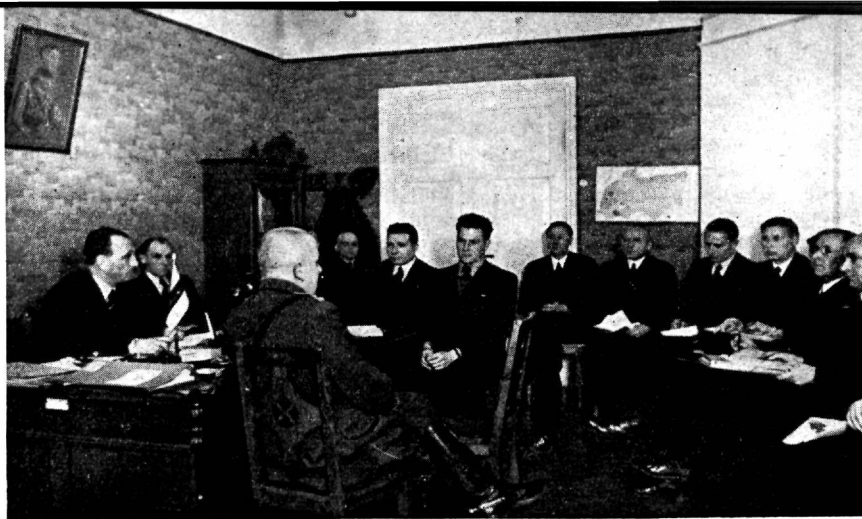
Niisiis 1934. aasta lõi uue olukorra vallaomavalitsuse alal ja senine revolutsiooniaegade põhimõttele tugenenud vallaomavalitsuslik korraldus hakkas muutuma vastavalt riigielu juhtimisel teostunud uuendusile.

Otsekohe pärast seda, kui sisepoliitilise olukorra tervendamiseks 12. märtsil 1934. a. Riigivanema otsusega pandi kehtima kaitseseisukord Riigikogu poolt 1925. a. antud Riigikorra kaitse seaduse alusel, nimelt nädal hiljem, 19. märtsil 1934. a. järgnes Riigivanema poolt rida dekreete, mis lähemalt puudutasid omavalitsusi üldiselt ja eriti ka vallaomavalitsusi koosseisude osas. Nimelt kohtu-siseministrile anti õigus maksvusteks tunnustada nende vallavolikogude ja vallaomavalitsuste ning täidesaatvate komisjonide liikmete volitusi, kes kuulusid rühmitustesse, kellede tegevus kaitseseisukorras suleti riigikorra või olemasoleva ühiskondliku korra vastaste taotluste pärast. Sellisel juhul vallavolikogudes vabanenud kohad jäeti täitmata kuni järgmiste valimiseni ja volikogud töötasid edasi vähenedud koosseisuga. Ühtlasi anti kohtu-siseministrile õigus välja kuulutada uued valimised kas üksikuis valdades, maakondade viisi, või üle riigi.

Edasi 9. mail 1934. a. antud dekreediga muudeti järelevalve korda ja siseministrile anti õigus tagandada vallavanemaid, nende abiseid ja vallasekretäre. Sama aasta 19. detsembriga täiendati vallaomavalitsusisisesse puutuvaid seadusi ja allutati eelarved ning aruanded maavalitsuste kinnitamisele; anti maavalitsusile õigus määrata ametisse vallavalitsusi teiskordsete valimiste äpardumise puhul; viidi siseministrile võimkonda vallasekretäride ametisse kinnitamine ja lubati siseministril määrata vallasekretär teiskordse valimise äpardumisel või kinnitamata jätmisel; muudeti veelgi järelevalve korda ja anti maavalitsusile õigus vallavolikogude otsuseid seisma panna, jättes viimaseile võimaluse selle vastu protestida kohtu korras; anti siseministrile õigus vallavolikogude tegevuse peatamiseks ja nende ülesannete panemiseks vallaomavalitsusile, samuti lubati siseministril vallavolikogudest kõrvaldada üksikuid liikmeid riigi ja omavalitsuse huvidele kahjuliku tegevuse pärast.

Kõik see kandis ajutiste korralduste iseloomu. Nagu kogu iseseisvuse vältel oli tuntud tarvet üldise vallaomavalitsuse seaduse, n. ö. val-

20. jaan. olid krim.-politsei registr.-ametnikud üle rügi koos. Arutati registratuuri ühtlustamise ja rakendamise küsimusi. Pildil ees keskel — krim.-politsei inspektor A. Lüt, temast vasemal — Tall.-Harju krim.-komissar E. Loovere ja registr.-ametnikke

dade põhiseaduse järele, mis hõlmaks valaomavalitsusse puutuvad alad, — nii nüüdki, kus üldise riigielu juhtimine oli kõigiti korras-tamisel, ei saadud mööduda vallaomavalitsuse põhjalikust ümberkorraldamisest, vaid see muutus järjest vajalikumaks, seda enam, et ühes uuendatud põhimõtete kehtivusele pääsuga riigielus tuli neid kohaldada ka omavalitsusile. Pealegi viimaste kohta kehtivad seadused olid kodifitseerimatult väga laiali paisatud, mis raskendas tunduvalt nende käsitlemist.

Missugune normide süsteemitus valitses valaomavalitsuse alal, sellest annab pildi valdade suhtes kehtivate seaduste loetelu. Nii vallaomavalitsuse korraldus tuges: vallakogukonna valitsemise seadusele 1866. a., Baltimaa talurahvaasutuste ümberkorraldamise seadusele 1889. a., Balti talurahvaseadusele 1856. ja 1860. a., revolutsioonigaegsele Vene ajutise valitsuse määrusile 1917. a., Vene taluraha ja semstvo seadusile mitmeist aastaist, üldise kubermangu korraldamise seadusele 1892. a., kogukondlike koormatuste ja toitusseadusele vene ajast ning väga paljudele eestiaegsele muudatusile ja täiendusile kõigist aastaist, kõik laiali paisatud Riigi Teatajais.

Loomulikult ei võidud taluda seda olukorda ja vajadus tervikliku vallaseaduse järele oli päevaselge. Isegi Asutavast Kogust saadik on seda taotletud, on hiljem välja töötatud rida seaduseelnõusid, kuid ikka pole suudetud neid teostada.

Nüüd see toimus Riigivanema dekreediga 7. aprillist 1937, millal anti vallaseadus.

Muutes kõik senised vallaomavalitsuste alal kehtivad seadused, arvult 16, hõlmab uus valla-seadus kogu vallaomavalitsuse korralduse: kon-struktsiooni, organid, nende ülesanded ja vahekorrad, ametkonna õigused ja kohused, piiride korraldamise alused, järelevalveküsimused, mak-sude korralduse ja üldse kõik eeskirjad, mille-dega korraldatakse vallaomavalitsust. Seadus võtab Riigi Teatajas enese alla 35 lehekülge ja sisaldab 206 paragrahvi ning rea elluviimise korraldusi ja teiste seadustega kooskõlastamisi.

Uus vallaseadus rajaneb samadele printsiipidele, milledele on viidud riigielu juhtimine Eestis, ja tema koostamisel on lähtunud seisukohast, et Eesti halduskorraldus maal on kaheastmeline, kusjuures algastme moodustab vallaomavalitsus. Püstitades vallapiiride suhtes juhtmõtte, et valla maa-ala peab olema tervikuna kokkukuuluv ning elanike arv

selline, mis võimaldab vallaomavalitsusel edukalt areneda ja korralikult täita temale pandud ülesandeid, seob uus seadus ka elanikud uuesti lähemalt kohaliku omavalitsusega ja määrab kindlaks kuidas valdades elavaid isikuid arvata valla kodanikeks, kuidas neid teise kogukonda loetakse jne. Üldiseks juhtmõtteks selle juures on, et iga kodanik peab kuuluma mõnda kogukonda. See teostatakse sel teel, et teatud kogukonna kodanikuks saadakse, kui 2 aastat ollakse selle omavalitsuse piires omanud püsiva eluaseme või töökoha. Kõik teised isikud loetakse vaid elanikeks, kellel kogukonna elu juhtimises ei ole kaasa-rääkimist.

Vallaomavalitsuse organid on jäänud üldjoontes endisiks, on aga muutunud nende ülesannete jaotus selles suunas, et vallavolikogu, kui määrav organ, on vabastatud vähemtähtsate ja jooksvate asjade otsustamisest ning tema ülesandeks on ainult suuremate üldsuunaliste vallaomavalitsusse puutuvate asjade lahendamine, kuna valla tegelik valitsemine jääb täidesaatvale võimule — vallavalitsusele, kellele on vahekorras vallavolikoguga kindlustatud senisest tunduvalt suurem iseseisvus. Võiks veel märkida, et vallavolikogu valitakse senise 3 aasta asemele 5 aastaks ja volinike arv väheneb 10—20 peale vastavalt kodanike arvule vallas.

Vallavoliniku amet on auamet ja oma kohuseid täidavad nad tasuta, kuid võivad vallavoli-kogu määramisel saada normeeritud sõiduraha. Koosolekult põhjuseta puudunud vallavolinikke võib vallavanem karistada väikese rahaträhviga. Kui volikogu ei ole tööväimeline ja ei saada kokku kvoorumit, siis võib vallavanem päevakorda võetud küsimusi lahendada, samuti on vallavanemal õigus seisma panna teatud valla-volikogu otsuseid ning anda neid volikogule tagasi uueks otsustamiseks.

Suuremad muudatused on toimunud vallavalitsuse osas ja siin senise kollegiaalsuse asemele astub üksikisiklik vallavalitsus vallavanema näol. Viimane otsustab valla-valitsuse kompetentsi kuuluvaid asju üksi ja vaid tähtsamal juhtumel peab nõu oma abidega ja kuulab ära nende arvamuse, küll aga võib panna oma ülesannete täitmise kas üksikult, liikide kaupa või mõnes valla osas oma abidele. Nagu vallavanemale on antud suured võimupiirid kogu vallaomavalitsuse töös ja asjaajamises (tema ülesandeid loetleb seadus 23 punktis), nii ka temal lasub kogu vastutus valla heakäekäigu eest. Samuti on temale uuesti antud revolutsiooniajal

kaotatud õigus määrata vallaelanikele mõnel juhtumil administratiivkaristusi rahas. Ühenduses õiguste ja võimuga on vallavanema ja ta abide suhtes seatud üles rida erinõudeid: nad peavad olema vähemalt 25 a. vanad, peavad oskama eesti keelt ja vähemusrahvuste enamusega valdades ka kohaliku vähemusrahvuse keelt, peavad omama küllaldast haridust ameti-ülesannete täitmiseks, peavad olema varaliselt vastutusvõimelised või tuntud oma juhtimis- ja korraldusvõimelt, peavad olema tervislikult töö- või omavalitsusteenistuses, 2) kes on eeluurimise või kohtu all süütegude pärast, millede eest seaduses on ette nähtud karistusena vangimaja või raskem karistus, 3) kes on riigi või omavalitsuse huvidele kahjuliku tegevuse pärast ametist vabastatud ja ei ole saanud luba uuesti teenistusse astumiseks, 4) kes on pillajana hooldamise all, 5) kes on tunnustatud maksujõuetuks, 6) kes on vallasekretäri sugulane otsejoones või kuni teise astmeni küljoones, või abielus, või esimese astme hõimlusvahekorras või lapsendusvahekorras (samuti vallavanem ja abid omavahel ei või olla selliseis vahekorras), 7) kes on riigi või omavalitsuse palgalises teenistuses. Vallavanema ja ta abid valib vallavolikogu oma volituste kestuseks (5 a.), kuid nad kuuluvad maavanema kinnitamisele. Vallasekretäri kinnitab ametisse määramata ajaks siseminister vallavanema poolt maavanema kaudu esitatud kandidaatide hulgast. Vallasekretäri abi kinnitab ametisse maavanem vallavanema ettepanekul, teised valla teenijad palkab vallavanem, kusjuures kantsleil alal see toimub vallasekretäri ettepanekul. Vallavanema ja ta abide käsutuses seisavad veefuallavanemad, kes vallavanema poolt sunduslikult määratakse kolmeks kuuks vähemalt 25 a. vanuste iseseisvate vallakodanike hulgast ja kellede ülesanded on käsunduslikud. Vallaomavalitsuse tegevust kontrollib vallavolikogu poolt valitav revisjonikomisjon, kes võib appi kutsuda asjatundjaid.

Andes rohkeid eeskirju valla majapidamise alal, sisaldab uus vallaseadus ka vallaomavalitsuse maksude korralduse, määrates valdadele tuuallikaiks aegade kestel väljakujunenud maksud, arvult 8. Neist tähtsaimaks osutub kogukonnamaks, mis võetakse kõigilt kodanikelt 20—60 a. vanuses, maksu suuruse määrab vallavolikogu 20 kr. piires aastas, kusjuures ta võib maksukohustusi jagada liikidesse jõukuse järgi. Peale maksude on vallavolikogul õigus naturaalkoormiste korras panna teatud ülesannete sooritamist ja tööde tegemist vallakodanikele, nagu: vallaasutuste veod, küüdikohustus jne.

Olulisi muudatusi toob uus Vallaseadus järelevalve alal, süvendades 1934. a. kujunenud korda selles suunas, et järelevalve oleks ühtlane, kiire, korralik, kindel, tugev ja vajaduse korral ka karm. Selleks iseseisvuse algul loodud kord, mis tegi vallaomavalitsused peaaegu rippuma-

tuks keskvoimust, asetatakse hoopis uutele alustele. Määrates järelevalve teostajaks Siseministeeriumi, maavalitsused ja maavanemad, antakse neile õigus järelevalvet teostada nii seaduslikkuse kui teatud juhtumel ka otstarbekuse üle. Rida vallavolikogu otsuseid kuulub maavalitsuse kinnitamisele, nagu: eelarved ja aruanded, maksude ja koormatiste määrad, kinnisvarade võõrandamine ja pantimine, üle 10 a. kestusega lepingute sõlmimine, laenude tegemine, vallamaja asukoha määramine jne. Maavalitsusele on antud õigus seisma panna vallavolikogude otsuste täitmist ja järelevalve ei tarvitse enam taotleda seda kohtu korras, küll aga vallavolikogu omab õiguse seismapanemise vastu kaevata. Kui vallaomavalitsuse organid jäta- vad täitmata neile seadusega pandud ülesanded, siis täidetakse need järelevalveasutuste korraldusel vallaomavalitsuse kulul. Siseministril on õigus Vabariigi Valitsusele ette panna vabastada ametist vallaomavalitsuse teenijaid, kellede tegevus on kahjulik riigi või omavalitsuse huvidele. Samuti siseministril on õigus vabastada ametist vallasekretäri, kui ta ei suuda täita ülesandeid. Vabariigi Valitsusel on õigus siseministri ettepanekul kohaliku omavalitsuse või riigi huvides laiali saata vallavolikogu ja kuulutada välja kas üksiku valla või kõigi valdade kohta uued vallavolikogu valimised. Samuti on Vabariigi Valitsusel õigus siseministri ettepanekul seisma panna vallavolikogu tegevus, kui vallaomavalitsus on sattunud maksuraskusse; sel juhul nii vallavalitsuse kui ka volikogu ülesanded lähevad siseministri poolt määratavale vallavanemale. Lõppeks siseministril on õigus vallavolikogust kõrvaldada üksikuid vallavolinikke kuni volikogu volituste lõpuni, kui nad takistavad vallavolikogu või vallavalitsuse tööd või kui nende tegevus on kahjulik valla või üldhuvidele.

Üldiselt uus vallaseadus hõlmab kõiki vallaomavalitsusse puutuvaid alasid ja loob terviklikud raamid Eesti vallaomavalitsusele samal põhimõtteil, milledele on rajatud Eesti uus Põhiseadus, mille §122 määrab: „Kohaliku valitsemisala korraldamine ja kohalikkude elualade arendamine toimub seaduse alusel kohalikkude omavalitsuste kaudu.“

Nüüd see uuendatud vallaomavalitsus saab 1. aprilliks 1939. a. uue territoriaalse kuju ja muutub ühes sellega majanduslikult kandejõultki tugevamaks, kuna ühes uute piiride saamisega vallad üldiselt suurenevad. Seega tänava meie vallad, olles uuenenud nii sisult kui ka väliselt kujult, astuvad õieti oma kujunemisloos päris uude ajajärku, kus „nad tuleb ehitada tugevateks ja elujõulisteks, et nad suudaksid oma ülesandeid edukalt täita,“ nagu on väljendanud hr. Siseminister ühes oma jutuaajamises ajakirjanikele.

Talvemaastik Lõuna-Eestis

OSKAR ANGELUS

Perekonnakirjade korraldamine

Perekonnaseisu seaduse (RT 1925, 191/192, 110) § 1 põhjal peetakse iga Eesti Vabariigi kodaniku kohta perekonnakirju kodaniku alalise elukoha linna- või vallavalitsuses, kusjuures alalise elukoha muutmisel viiakse kodaniku sellekohasel soovil perekonnakirjad üle kodaniku uue alalise elukoha linna- või vallavalitsusse.

Perekonnakirjade korraldamise tähtaja määramine jäeti Siseministri hoolde, kuna Perekonnaseisu seaduse eeskirjade elluviimine on Siseministri ülesandeks ja perekonnaseisu muudete registreerimine allutati otseselt või kaudselt Siseministerruumile.

28. novembril 1934 antud juhtnõotidega määras Siseminister perekonnakirjade korraldamise tähtpäevaks 1. jaanuari 1938. Kuna juba 1937. a. suvel ilmnis, et omavalitsuste perekonnaseisuametnikud suuremates valdades ja kõigepealt linnades ei suuda toime tulla puhttehnilisel põhjusil perekonnakirjade korraldamise tööga antud tähtajaks, pikendas Siseminister 25. novembri 1937 määrusega antud tähtpäeva ühe aasta võrra, s. o. 1. jaanuarini 1939. Läänud sügisel selgus, et ka selleks tähtajaks ei suuda kõigi omavalitsuste perekonnaseisuametnikud lõpetada kõnesolevat tööd ja nii pikendati see tähtaeg 12. detsembri 1938 määrusega veel kord ühe aasta võrra, nimelt 1. jaanua-

rini 1940 (RT 1938, 104, 900). See tähtaeg aga on viimne ja selle veelkordsele pikendamisele ei tarvitse kodanikud lootma jääda.

Siseministri juhtnõotide Perekonnaseisu seaduse kohta (RT 1926, 48 ja 1934, 102, 802) § 60 põhjal kodanik, kelle perekonnakirjade pidamine on sundlik ja kes keeldub täitmast perekonnaseisuametniku seaduslikke nõudeid perekonnakirjade sisseseadmiseks või kes ei pea kinni temale perekonnaseisuametniku poolt selleks antud tähtajast, võetakse vastutusele Kriminaalseadustiku § 123 põhjal, mis teatavasti näeb ette karistusena aresti mitte üle ühe kuu või rahatrahvi mitte üle saja krooni.

Nagu sellest, samuti ka Perekonnaseisu seadusest ja viimase põhjal antud määrusist ja juhtnõorest nähtub, peab kodanik ise hoolt kandma selle eest, et vastava omavalitsuse perekonnaseisuametnik korraldaks tema perekonnakirju. Kuna sel alal valitseb arusaamatusi ja kuna perekonnakirjade korraldamiseks antud tähtpäev — 1. jaanuar 1940 — on viimne, olgu allpool lähemalt selgitatud perekonnakirjade korraldamise kord nii palju, kui see puutub kodanikesse.

Perekonnaregistrisse, s. o. raamatusse, milles avatakse kodanikele perekonnakirjad, märgitakse

iga kodaniku kohta kehtiva korra järgi alljärgnevad andmed:

Isiku perekonnanimi ja täielik nimi (kui isikul mitu nime, siis kantakse need kõik perekonnaregistrisse), sünnipäev, -kuu, -aasta ja -koht, abiellumise päev, kuu ja aasta ning koha nimetus, kus abielu on registreeritud (kui isik abiellub mitu korda, märgitakse samad andmed abiellumise järjekorras), surma või surnukeha leidmise päev, kuu ja aasta, surma- või surnukeha leidmise koht ja matmikoha nimetus, kuhu surnu on maetud.

Abikaasa kohta märgitakse isiku leheküljele perekonnaregistris: perekonnanimi (naisabikaasa kohta ka kõik endised perekonnanimed), nimi, sünnipäev, -kuu, -aasta ja -koht.

Edasi märgitakse isiku leheküljele perekonnaregistris sündimiste järjekorras isiku seaduslikus abielus (naisel ka väljaspool abielu) sündinud lapsed, ära tähendades lapse sugu, nimi, sündimise päev, kuu ja aasta; kui isik mitu korda on abiellunud, tehakse vastav märkus mitmendast abielust sündis laps. Surnultsündinud laste kohta tähendatakse ainult lapse sugu ja surma (sünni) aeg ning koht.

Vanemate kohta tähendatakse isiku leheküljel perekonnaregistris: nende perekonnanimed (emal ka vallaspolve perekonnanimi), nimed, sünniaeg ning -koht.

Lõppeks märgitakse isiku leheküljele perekonnaregistris abielu maksusetuks tunnustamine ja lahutamine, abikaasa ja laste surm, isiku Eesti Vabariigi kodakondsusse astumine ja kodakondsusest lahkumine või väljaheitmine, perekonnanime või nime muutmine, perekonnanime võtmine (kodanikel, kel mõnel põhjusel veel puudub perekonnanimi), laste seadustamine ja adopteerimine.

Kõik eeltoodud andmed tuleb dokumentidega tõestada. Selleks on koguduste perekonnaseisuametnike poolt kirikuraamatute põhjal, omavalitsuste perekonnaseisuametnike ja välisesinduste poolt nende pidada olevate perekonnaseisuraamatute põhjal väljaantavad tunnistused, teatised ja väljavõtted, kohtuotsuste ärakirjad ja omavalitsuste perekonnaseisuametnike poolt seaduses ettenähtud juhtumil koostatud protokollid.

Kõige raskem on harilikult hankida tarvilikke dokumente vanemate kohta (abielus olijal tuleb neid hankida nii mehe kui naise vanemate kohta, sest mõlema kohta peetakse erilehekülge perekonnaregistris, mida sageli kiputakse unustama). Selles osas teeb kehtiv kord üldise erandi. Kui nimelt on võimatu tõestada vanemate sünniaega ja -kohta, jäävad need andmed perekonnaregistrisse märkimata. Niisugusel juhtumil võtab omavalitsuse perekonnaseisuametnik allkirja asjaosaliselt kodanikult, et viimane nõutud andmete saamiseks on kasutanud kõik abinõud (tähendades missugused nimelt) ja et temal ei ole võimalik hankida puuduvaid andmeid dokumentide ega tunnistajate

varal (kelle seletuste põhjal erandjuhtumel võib koostada eelpooltähendatud protokoll).

Kõigi nende dokumentide hankimine näib olevat vähemalt esimesel vaatlemisel väga keerukas. Tegelikult ei ole asi nii halb. Kõige otstarbekam on minna alalise elukoha omavalitsuse perekonnaseisuametniku juurde ja temale anda perekonnakirjade korraldamiseks vajaminevad andmed: oma, naise ja laste sünniaeg ja -koht, oma ja naise vanemate sünniaeg ja -koht, laulatamise või abielu registreerimise aeg ja koht ja paluda omavalitsuse perekonnaseisuametnikku muretseda vastavatelt kohtadelt tarvisminevad dokumendid, tasudes dokumentide maksu (väljavõtete eest 50 senti ja teatiste eest 25 senti) ja postikulu. Sellest dokumentide maksust on muide vabad need kodanikud, kes ühes perekonnakirjade korraldamisega soovivad eestistada oma perekonnanime või nime.

Tegelik elu näitab, et paljud kodanikud ei ole veel teadlikud selles, et nende perekonnakirjad juba on korraldatud, ja eriti uue alalise elukoha valiku puhul lähevad uue elukoha omavalitsuse perekonnaseisuametniku juurde, et uuesti lasta korraldada oma perekonnakirju.

Seetõttu olgu tähendatud, et järgmiste kodanike perekonnakirjad on juba korraldatud varem kehtinapandud juhtnõrde alusel:

- 1) pärast 1. juulit 1926 Eesti Vabariigi kodakondsusse võetud isikud;
- 2) pärast 1. juulit 1926 sündinud kodanikud;
- 3) pärast 1. detsembrist 1927 abiellunud kodanikud;
- 4) kodanikud, kelle lapsed sündisid pärast 1. detsembrist 1927;
- 5) kodanikud, kes on sündinud enne 1. juulit 1926 ja kelle vanemate abielu või kelle õdede-vennade sünd registreeriti pärast 1. aprilli 1931, kui nad elavad vanematega ühises alalises elukohas ja ei moodusta iseseisvat perekonda;
- 6) riigi- ja omavalitsuse ametnikud ja teenijad ühes perekonnaliikmetega (naised ja alaealised lapsed), kes seisid riigi- või omavalitsuse teenistuses 1. jaanuaril 1935 või pärast seda tähtaega astusid riigi- või omavalitsuse teenistusse;
- 7) kodanikud, kellele määrati perekonnanimi või kelle perekonnanimi, resp. nimi muudeti pärast 23. juunit 1934;
- 8) kodanikud, kes vabatahtlikult alates 1. juulist 1926 on lasknud oma perekonnakirju korraldada.

Nagu algul juba tähendatud, on viimseks perekonnakirjade korraldamise tähtajaks määratud 1. jaanuar 1940. Kodanikud, kelle perekonnakirjad veel korraldamata, teevad hästi, kui nad nüüd juba aegsasti hakkavad oma perekonnakirju korraldama, ära ootamata aasta lõppu, sest siis, nagu näitab senine praksis, on omavalitsuste perekonnaseisuametnikud perekonnakirjade

MOONDAMINE

Üldmõisted. Moondamine väljendub mitmesuguste võtete ja tegevuste kasutamises selleks, et varjata olemasolevat ning luua tõelisest olukorrast ebaselge või ekslik kujutus.

Moondamine on niisama vana kui inimsoo võitluste ajalugu. Alalises heitluses oma olemasolu eest ümbritsevate vaenuliste inimeste või loomade vastu kasutas ürgaja inimene võitluses alguses loomusunnil, hiljem teadlikult mitmesuguseid varjamisvõtteid, tehes enese tarbekorral mitterärgatavaks või juhtides oma tegevusega vaenlase tähelepanu teisale.

Moondamisvõtete kasutamine ja nende arendamine sõjalisest seisukohast on otseses ühenduses sõjaväe tehnika arenemisega. Seni kui sõjapidamise tehnika oli lihtis ja sõjariistad primitiivsed, ei ulatunud ka moondamisvõtted harilikest sõjakavalusist kaugemale. Kuid suurema purustusjouga ja täpsema tulega sõjariistade tarvitusele võtmisel arenesid ka moondamisviisid, kusjuures harilike moondamisvõtete kõrval

võeti tarvitusele ka mitmesugused tehnilised moondamisvahendid, nagu kunstlikud suitsupilded, valeehitised, kaitsevärvi riietuse või katete tarvitamine jne.

Kuni lennುವäe rakendamiseni sõjaväe teenistusse oli tarvidus ennast varjata vaid rinde otseses läheduses vaenlase maapealse vaatluse eest. Sellise vaatluse sügavus oli võrdlemisi väike ja ta piirdus vaid inimese silmanähtavuse ulatusega.

Õhusõidukite tarvitusele võtmisega ja sõjategevuse kandmisega kaugemale tagalasse muutus vaenlase vaatlusväljaks kogu riigi territoorium. Rinde lähemas seljataguses on vaenlase vaatluse huviobjektiks patareide, staapide ja varude asukohad. Kaugemal rindest — lennುವäe, ladude ja baaside asukohad, liiklemisteed, sillad, tööstused, side- ja administratiivkeskused jne. Suureks abiks lennುವäele õhuvaatluse teostamisel on õhufotograafia. See võimaldab lühikese aja kestel pildistada suurelt kõrguselt suuri pindaasid ja see, mis jääb nähtamatuks õhuvaatlaja siimale, selle fikseerib täpsuseni fotoplaat.

korraldamise tööga üle koormatud ja kodanikel tuleb oodata järjekorda, mitmel korral käia vastava omavalitsuse kantseleis, seega asjatult raisates aega ja koormates perekonnaseisuametnikke.

Perekonnakirjade korraldamine on nõudnud ja nõuab praegugi veel perekonnaseisuametnikelt palju tööd ja kodanikelt palju askeldamist, kuid see oli ja on üleminekuaja paratamatu nähe. Kui kõigi kodanike kohta on kord avatud perekonnakirjad omavalitsusis, tuleb perekonnaregistrisse kanda ainult jooksvad perekonnaseisu muudatused, see aga on vaid perekonnaseisuametnike mure ja töö, siin ei tarvitse enam kodanik midagi teha, kui ta on registreerinud vastava sünni-, abiellumis- või surmajuhtumi.

Tehtud töö kahtlemata tasub nähtud vaeva. Kui kodanik endise korra juures tahtis tõestada oma perekonnaseisu, tuli tal sageli nõutada kümnest ja isegi rohkemast kohast tunnistusi (näiteks parandusprotsessi puhul) ning võis juhtuda, et hangitud tunnistused veelgi ei annud selget ja tarvilikku ülevaadet perekonnaseisu kohta, kuna vanasti kogudused pidasid meetrikaraamatuid — dokumentide algallikaid — erinevate vormide järgi ja mõnikord isegi puudulikult: andmed märgiti raamatuisse tihti inimeste suuliste ütluste põhjal, mis hiljem osutusid ebatäpseiks. Perekonnakirjade korraldamisega kaovad need puudused. Kodanikel enestel on kerge asju ajada. Perekonnaseisu tõestamiseks on vaja vaid esitada vastava omavalitsuse perekonnaseisuametnikult väljaantud perekonnaseisutunnistus. Seda nõuavad kohtud muide juba 1931. aastast peale.

Et varjata õhuvaatluse eest oma tegevust tagalas, mis on eriti seoses rinde abistamisteenistusega, ja raskendada vaenlasele tähtsate märkide ülesleidmist, tuleb ka tagalas teostada moondamist. Moondamise läbiviimisel tulevad eeskätt kasutamisele need varjumis- ja peitmisviisid, mida loodus ise kasutab oma loomingu kaitseks ja mida aastatuhandeid on kasutanud inimene võitluses oma olemasolu eest. Moondamise teostamisele tuleb rakendada ka teadus ja tehnika, kuna suurte kultuuriliste märkide moondamisel ei piisa ainult looduslikest peitmisviisidest, vaid siin tuleb kasutamisele võtta ka mitmesugused tehnilised ja keemilised moondamisvahendid.

Looduslik moondamine. Looduslik moondamine koosneb mitmesuguseist varjumisvõtteist, millede läbiviimisel pole tarvis tehnilisi materjale, vaid mis teostatakse looduses käepärast olevate abinõude kasutamise või kohanemisega maastikule. Loodusliku moondamise kasuks räägib asjaolu, et selline peitmisviis ei nõua erilisi kulusid. Tema halbuseks on see, et on kasutatav väikeste märkide ja elavjõu suhtes, kuna suure pindalaga ning kõrgete esemete suhtes see on raskesti teostatav.

Looduslik moondamine iseloomustub maastikule kohanemises ja moondamise distsipliini pidamises.

Maastikule kohanemine seisab looduse varjamise omaduste kasutamises. Nüisuguste omadustena esinevad maastiku reljeef, värvus, taimestik, esemete vormid ja neilt langevad varjud.

Maastiku reljeefi omaduste kasutamine toimub maapinna voltide, kuristike, kraavide jne. kasutamises, mis eriti pakuvad varju elavmärkide suhtes. Õhuvaenlase lähenedes tuleb iga sarnast varjet kasutada, mitte jäädes trobikonnas peatuma lahtisele platsile, maantee või raudtee tammile, kus kodanikke võib tabada vaenlase kuulipilduja niitev tuli.

Hapnikuaunum ühes mootoriga

Maastiku värvikaitse omaduste kasutamisel on väga tähtis esemete ja riidetuse värv. Eriti torkavad õhuvaenlasele silma läikivad metalliosad ja teravad värvid, nagu tuletõrje vaskkiivrid, punasevärvilised sõidukid jne. Sarnased esemed osutavad õhuvaenlasele juba eemalt kätte KÕ tegevkoondade asukohad.

Loodusliku moondamise teostamisel omab suure tähtsuse taimestiku kasutamine. Eri- lise tähtsuse omavad metsad ja suured tihedad pargid. Need varjavad suvisel ajal peaaegu täiesti liiklemist ja paigunemist neis. Talvel, kui lehtpuud raagus, pakuvad varju vaid okaspuu- metsad, puisteed ja ka üksikud laiade okstega puud.

Võsastik, põllul kasvav või koristatud vili ja kõrge rohi annavad samuti võimaluse neisse peituda. Moondamine on seda hõlpsam, mida enam eseme või rõivastuse värvus sarnleb maastiku üldtooniga. Tarbekorral võib kohal leiduvate okstega, õlgedega jne. täiendada kooskõla varjata- vana eseme ja ümbritseva maastiku tooni vahel.

Maastiku vaatekaitse omadused, igasu- guste sel maa-alal asuvate joonte, kohapealsete esemete jne. näol kergendavad moondamist, või- maldades uute objektide ehitamisel või aseta- misel nende jooned viia kokkukõlla looduses ole- vate joontega, neid seega tehes vähem tähele- pandavaiks.

Maastiku varjukaitse omaduste kasuta- mine seisneb moondatavate esemete asetamises mitmesuguste esemete, eriti puude ja põõsaste varju. Varjud on iseäranis tugevad öise valgus- tuse (valgustuspommid, raketid, helgiheitjad) juures, kui valgus on nõrk ja varjud pikad. Sama nähe varjude suhtes esineb ka hommikul ja õhtul.

Moondamisvõtted ja selleks kasutatavad abinõud annavad vähe kasu, kui elanikud ei pea kinni varjumise korrast, nn. moondamise

distsipliinist. Ei ole kaugeltki sellest küllalt, kui varjumise korrale alluvad vaid KÕ tegevkoondlased ja kodanlikku õhukaitset teos- tavate asutuste personaal, vaid moondamise reeglid on kehtivad kõigile elanikele. Elanikel tuleb pidada meeles, et varjatavat objekti demas- keerib eriti objekti ümber valitsev liiklus, autode ja inimeste seismine ja muu sarnane tegevus.

Tehniline moondamine. Tehnilise moon- damise teostamine nõuab tehnilisi abinõusid. Sene moondamisviisi võtted ja abinõud on väga mitmesugused, aiates lihtsate, kõigi elanike poolt käsitletavate abinõudega ja lõpetades keerukate votetega, millede teostamine on võimalik vaid spetsiaalabinõude ja eriliste ettevalmistusega juhtide ning meeskondade olemasolul.

Tehnilise moondamise hulka kuulub: 1) val- gustus-, 2) värvi- ja 3) dekoratiivmoondamine.

1. Valgustusmoondamine. See on teos- tatav vaid pimedal ajal. Ta väljendub tõelises margis esinevate valgustuserektide imiteerimises eemal varjatavast märgist, et seega viia õhu- vaenlane eksiteele, nii et ta heidab kaasavõetud pommid ohutusse paika.

Valgustusmoondamise teostamisel tuleb pida- da silmas, et valevalgustusefektid võrgus tuleb teostada samad väliste valgustustulede katmise ja pimendamise põhimõtted, kui tõelise märgi peitmiselgi. Valevalgustuse juures viiakse tulede katmine ja pimendamine „hooletumalt“ läbi, kuid igal juhul nõnda, et see ei ärataks õhuvaenlase kahtlust.

Valevalgustuse efektidele tõetruu ilme and- miseks on otstarbekas valevalgustuspiirkonda püstitada valeehitisi, mis valemärgi valgusta- mise korral valgustuspommidega näitab vale- märki tõelise märgi kujuna.

2. Värvimoondamine. Selle all mõel- dakse kaitstavate esemete pindade katmise sobi- va värvusega, ümbruskonnaga kokkukõlastami- se ning õhuvaenlasele valeettekujutuse andmise eesmärgil. Värvimoondamine tagab suurema edu maapealse vaatluse, kui õhuülesvõtete vastu, sest raske on leida niisugust värvust, mis sarnleks täiesti ümbruskonna taustaga.

Värvimoondamine jaguneb kahte pealiiki: a) ümbruskonna looduse järeleaimamine ühetooni- lise värvusega ja b) laiguline värvimine mitme värvi tarvitamisega.

Ühetoonilise värvimise eesmärgiks on moondatava objekti peitmine, andes sellele üm- bruskonna taustale vastava värvi ja tarbekorral ka maa-ala üldpildiga sarnleva väljanägemise. Järeleaimamine on hästi teostatav niisuguste objektide juures, millel pole eriti väljapaistvaid kontuure. Moondamisvärvi valikul tuleb pidada silmas, et tumedad värvid liituvad paremini ümbruse taustaga kui läikivad ja teravad vär- vid, millede hulgas eriti torkab silma punane. Sobivamaks värviks, mis meie loodusega kõige paremini kokku sulab, on samblakarva roheline. See värv ei helenda päikese paistel ega moodus- ta peegeldavaid pinde, mis on objekti peamiseks demaskeerimise põhjuseks.

Laigulise värvimise eesmärgiks on roh- kem silmapete kui peitmine, sest selle abil püü- takse mitmeti asetatud värviliste täppide ja laikudega hävitada või muuta objekti iseloomus- tavaid tundemärke, anda moondatava objekti osadest mõne teise eseme kujutlus, raskendades seega märgi ülesleidmist ja jälgimist. Laigulisel värvimoondamisel tarvitatakse harilikult 2—4 värvi.

Objekti reljeefi lõhkumine ja kontuuride moonutamine saavutatakse seega, et moondamisel tarvitatavaist värvest ühed on ümbruskonnaga ühtesulavad (pehmed), teised — erinevad (teravad). Olles paigutatud ühele pinnale, paistavad pehmed värvid kaugematena, teravad värvid aga lähematena. Seega objekti välimus ei moodusta silmale enam tervikut, vaid annab sellest hoopis teissuguse kujutluse.

Laigulise värvuse kasutamisel tuleb arvestada aastaega. Talvel lumega jätkub kahest värvist — valgest ja mustast. Muudel aastaegadel tuleb tarvitada 3—4 värvust.

Laigulist värvust tarvitatakse peamiselt liikuvate märkide moondamisel, nagu raudteerongid, tankid jne. Hoonete katuste värvimisel võib see kasutamisele tulla juhul, kui osa katust on varjatud puulatvadega.

3. Dekoratiivmoondamine. See väljendub eriliste katete, nn. „maskide“ tarvitamises kaitstavate esemete õhuvaenlasele märkamatuks tegemise eesmärgil, samuti ka valeehitiste püstitamises.

Moondamisel tarvitavad katted (nagu traat- ja nõörvõrgud, laudplangud jt.) jagunevad horisontaalseiks ja vertikaalseiks. Katted ehitatakse üksikute hoonete, ladude, tänavate jne. kohale esemete täielikuks katmiseks või nende konfiguratsiooni muutmiseks ja varjude moonutamiseks. Kaetuna kunstliku taimeestikuga ja vastavate värviliste joonistustega, need loovad õhuvaenlasele sootuks valeettekujutuse kaitstavaist objektidest.

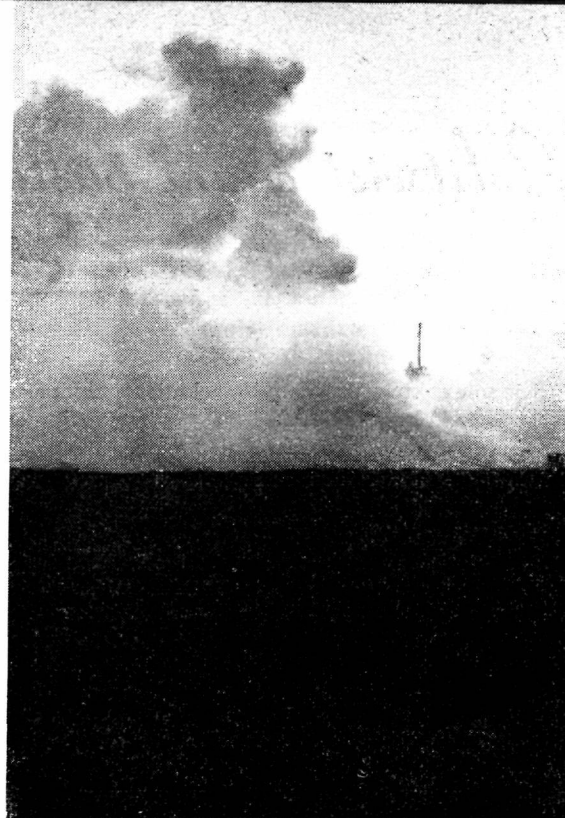
Küllaldase aja, tööjõu ja materjali olemasolul võib tõelisist märgest eemale luua valemärke ning — *chitisi*, nagu raudteejaamu, vabrikuid, veevärke jne., mis peavad juhtima õhuvaenlase tähelepanu kõrvale tõelisist märgest.

Valeehitiste püstitamisel peab pidama silmas asjaolu, et nende liig suur eemaldamine tõelisest objektist, samuti liigne nähtavus (näiteks ebaloomulikult suur valgustus imiteeritud raudteejaamas) viib vastupidisele tulemusile. Seepärast ei pea valeehitiste iseloomustavaid omadusi eriti silmatorkavaks tegema, vaid neid tuleb „püüda“ varjata kõigi selleks kasutatavate moondamisvahenditega, kuid ainult seevõrd, et õhuvaenlasel ei tekiks raskusi nende ülesleidmisel.

Valeehitis võib täita oma ülesande vaid siis, kui tõeline märk on tehtud täiesti nähtamatuks õhuvaenlasele. Seepärast tõelisi märke imiteerivaid ehitisi võib kasutada peamiselt öösel ning väikemõõduliste esemete (nagu üksikute vabrikute, ladude jne.) imiteerimisel. Suureulatuslike imitatsioontööde (näiteks valemärkide ehituse) teostamine on raskesti läbiviidav. Sellel moondamisviisil pole suurt reaalselt väärtust, kuna nende olemasolu ja täpne asukoht saab vaenlasele juba enne ehitamisel teatavaks.

Keemiline moondamine. Keemiline moondamine väljendub suitsu- ja udukatete tarvitamises kaitstavate märkide varjamise kui ka õhuvaenlasele petmise eesmärgil. Katted koosnevad õhus hõljuvaist (kolloidne dispersioon) tahke aine või vedeliku osakesist, s. o. suitsust või udust. Katete tekitamiseks tarvitatakse keemilisi aineid, nagu fosforit, vääveltrioksiidi, kloor-sulfoonhapet, titankloriidi, tinakloriidi jt.

Keemiliste katete tekitamiseks kasutatakse väga mitmesuguseid abinõusid. Lihtsamad neist on suitsu tekitavad püssi- ja käsigranaadid, suitsuküünlad ja -pommid. Suitsu tekitavaid püssi- ja käsigranaate tarvitatakse jalaväe poolt läheda

Suitsukate

maa võitluses. Need on kaalult kerged ja neid võib käega visata kuni 40 m kauguseni.

Suitsüküünlaid ja -pomme valmistatakse väga mitmesuguses raskuses. Maailmasõjas olid tarvitusel suitsu tekitavad küünlad ja pommid 1,75—70 kg raskuseni. Olenevalt keemilise aine hulgast, oli nende töötamisvõime 3 kuni 30 minutit.

Suuremate keemiliste katete tekitamiseks tarvitatakse mitmesuguseid seadmeid, mis võivad olla püsipaiksed või liikuvad. Viimaseid võib asetada veokeile, õhusõidukeile või laevadele.

Suitsukatete tekitamiseks kasutatakse Rootsis ja Soomes „Torsa“-tüüpi aparate, kusjuures keemilise ainega on võetud tarvitusele kloor-sulfoonhape. Aparaat töötab bensiinimootori abil, mis tugeva surve all rõhub happe pihustajast läbi, kus happe osakesed, kokku puutudes õhuniiskusega, muutuvad valgeks suitsuks.

„Torsa“-aparatuur tekitab soodsas tuulega umbes 200 m laiuse ja 150 m kõrguse suitsukatte, mis kandub edasi tuule suunas. Nõrga tuule, 2—3 m/sek., madala pilvituse ja niiske ilmaga selline kate hoidub koos kilomeetrite pikkuselt, kui aparatuurist jätkatakse takistamatult suitsu tekitamist. Ühe kilomeetri laiuse maa-ala katmiseks läheb tarvis 5 aparatuuri.

Kuna tuul ei puhu alati ühesuunaliselt, on tarvilik, et suitsu tekitavad aparatuurid ja happelanumad oleksid edasitoimetatavad veokite abil. Normaalselt mahutab 2—3-t. veoauto kaks „Torsa“-tüüpi aparatuuri ühes meeskonnaga ja happe tagavaradega. Meeskond peab olema varustatud enesekaitseks happelike aine kehakatte ja gaasitorbikutega.

Märgi katmiseks suitsu- või udukattega tuleb aparatuurid asetada vähemalt 500 m — 1 km kaugusele varjatavast märgist. Katte taktikali-

Politseist enam püstolilaskureid

Eesti Laskurliidu ridadesse

1.

Käesolev kirjutis käsitab laskmist puhtsportlikust seisukohast, eeldusega, et politseiametkonnas leidub küllalt laskureid, keda küsimus võiks huvitada allpool toodud kujul.

Kirjutis taotleb selgitada meie kui laskurrahva ühe relvaliigi — püstoli laskesportlikku olukorda ja taset nii politseiametkonnas kui ka Eesti Laskurliidu peres ja võrrelda seda rahvusvahelise tasemega.

Teatavasti on meie laskespordi suurtagajärjed saavutatud täiskaliibri kui ka väikekaliibri vintpüsside laskealadel. Vaadeldes seejuures lähemalt meie suurtagajärgi saavutanud laskesportlaste ridu organisatsioonesse kuuluvuse seisukohalt, siis paistab silma, et seal leidub kõige enam laskureid neist relvakandjate organisatsioonest, kus peamiseks relvaks on vintpüss, s. o. sõjaväest ja kaitseliidust. See on ka loomulik spetsialiseerumine oma relvaliigi alal.

Vähem on olnud juttu saavutusist püstolist laskmise alal. Siin ei ole suudetud ka näidata selliseid hiilgetagajärgi, nagu seda on tehtud püssilaskmises. On seega selge, et selle ala

sel läbiviimisel pole sellest küllalt, et ainult märk oma piiridega asuks kätte sees, vaid kate tuleb luua varjatavast märgist 3—5 korda suurem, et teha märgi leidmine õhuvaenlasele raskeks. Petmise eesmärgil on tarvilik mitte piiruda vaid varjatava märgi katmisega, vaid suitsukatked tuleb luua ka varjatavast märgist eemale ning sinna, kus midagi pole varjata. Seega viiakse õhuvaenlane eksiteele ja sunnitakse osa pomme kulutama seal, kus nende läbi tekitatud kahjud ei oma kuigi suuri tagajärgi.

Väiksemate suitsukatete tekitamine on võimalik ka seljas kantavate aparaatide abil. Need sisaldavad 10—15 l hapet ning töötavad 10—12 minutit. Tekitatud suitsupilvekese laius on umbes 30 ja pikkus 300 m.

Suitsukatete tekitamine lennuväe poolt nõuab moondamise teenistuses suure arvu lennukite hoidmist. Katete tekitamisel lennukite abil on ka häid külgi, kuna see võimaldab vajaliku kiirusega katet tekitada ka absoluutselt vaikselt ilmaga ja soovitud kõrguses.

Keemiliste katete tekitamine ka kõige soodsama tuule juures nõuab 10—15 minutit. Seepärast on nende tarvitamine mõeldav vaid siis, kui varjatava objekti kaitsjaid õigeaegselt informeeritakse õhuvaenlase lähenemisest.

Tugeva tuulega keemiliste katete tekitamine ei anna varjamise seisukohast nimetamisväärseid tagajärgi, kuna tuul peagi hajutab suitsu ja udu.

arendamisele ja „järeleaitamisele“ tuleb enam rõhku panna.

Politsei peamiseks relvaks on püstol.

Oleks loomulik, kui laskespordist huvitatud politseiametnikud eriti harrastaksid püstolilaskmist ning spetsialiseeruksid sel alal: tõuseks ametkonna lasketase ning tiheneks konkurents püstoli laskurite eliidis ja olekski osaliselt saavutatud „järeleaitamine“ püssidele.

See isegi tundub politseilaskurite poolt kohustusliku osana Eesti laskespordi juurde.

2.

Üldise ülevaate saamiseks neist nõudeist ja tingimustest, mis laskesport rahvusvahelisel ja ülemaailmsel laskevõistlusil laskureile ette seab, tuleb kirjeldada võistlusi, võistlustingimusi ja relvi üksikasjaliselt.

MM- (maailmameistri-) võistlusil tuntakse n. ö. „klassiliste“ võistluslaskmistena võistlusi viiest relvast. Seal võisteldakse vabapüssist, väikekaliibripüssist (v.-k.), võistlusi korraldava maa sõjapüssist, vabapüstolist ja kiirlaske- ehk kal. 22 automaatpüstolist.

Jõuproov või matš rahvuste vahel kõigist mainitud relvist laskmises peetakse viieliikmeliste meeskondadega.

Võistlused on kokkuvõetult järgmised:

Vabapüssi matšil iga meeskonna liige laseb 3×40 lasku kolmest põhiasendist. See on otustava tähtsusega matš maailma parima laskurrahva määramisel ning see loetakse ka kõige tähtsamaks teiste laskmiste kõrval.

V.-k.-püssist sooritatakse 3 matši — lamades, põlvelt ja püsti asendis, kusjuures igal matšil võivad olla iselaskurid. Matšil iga meeskonna liige laseb 40 lasku.

Sõjapüssi matš sooritatakse MM-võistlusi korraldava maa sõjapüssist, kusjuures iga meeskonna liige laseb 3×20 lasku kolmest põhiasendist.

Püstolivõistlusi võiks vaadelda järgnevalt üksikasjaliselt. Tähtsaks jõuprooviks sel alal on matš vabapüstolist. Sellest relvast iga laskur sooritab 50 meetrilt 60 võistluslasku kuues 10-lasulises seerias, mis lastakse katkestamata seeriatena. Proovideks on lubatud lasta kuni 18 proovilasku; neid lastakse võistlusseeriate eel või vahel.

Märgiks on 10-ringiline püstoli normaal-märkleht. Võistluse teostamiseks on aega ühes proovilaskudega ja üksiknäitamiseks 3 tundi.

Teiseks tähtsaks püstolivõistluseks on püstoli kiirlaskmise matš või nn. „kontsertlaskmine“, nagu seda ristinud üks juhtivamaid E. Laskurliidu tegelasi, kuna laskurid ise nimetavad seda naljatades „plik-plaksuks“.

Seal iga laskur tulistab 9 kuuelasulist seeriast 25 meetri kauguselt kuue mehe kõrguse püstkuju (duelli) märgi pihta. Kujud asetsevad üksteise kõrval 75-sm vahedega (kuju teljest kuju teljeni) ning on üheaegselt eest ärakeeratavad.

Seeriad sooritatakse järgmiselt:

üks seeria 8 sekundiga,
kolm seeriast 6 sekundiga,
neli seeriast 4 sekundiga,
üks seeria 3 sekundiga.

Tulemuste hindamine sünnib tabamuste arvu järgi. Punktide võrdsusel selgitatakse paremus 3-sekundiliste lisaseeriaste sooritamisega. Peenusi kõigi loetletud võistluste ja nende tingimuste kohta võib leida Eesti Laskurliidu võistluste ja klassikatsete määrusist (E. L. VKM — 38).

Muud ülal loetletud relvade alal korraldatavad võistlused MM-võistlusil, nagu medalite laskmised ja mängud, on kõrvalise tähtsusega ja kannavad rohkem ettevalmistavat ilmet suurvõistluse (matši) vastu.

MM-võistlusi korraldab maa võib veel võistluskavasse võtta mitmesuguseid lisavõistlusi oma maal harrastatavaist laskmisest, nagu seda oli Helsingi MM — 1937, kus olid kavas muude relvade kõrval veel sõjapüstolist punkti- ja duelli laskmised.

Vabapüstol „Udo Anschütz“

Loetletud „klassilised“ võistluskavades on nüüd võetud sisse ka olümpiamängude kavas, kusjuures vaba- ja kiirlaskmise püstolialad esinevad seal samal kujul, nagu siin toodud.

Võistlusrelvade — püstolite iseloomustamiseks olgu öeldud, et vabapüstol on vaba- või igasugusesse süsteemi kuuluv kal. 22 püstol, missugusel võib olla sõrmpesadega pära, kergpäästik (schneller), dioptersihik, rõngaskirp, erinev pikkus, raskus jne. jne., ainult optilised sihtimisvahendid ei ole lubatavad, seejuures laskuri prillid ei kuulu optiliste vahendite hulka.

Automaatpüstol „Walther“, kal. 22

Laskemoonaks on harilikud kal. 22 äärtulesütikuga padrunid, s. t. harilik sportpüssi laskemoon.

Samal laskemoonal töötab ka kiirlaskepüstol, missugune on eriti selleks otstarbeks konstrueeritud sportlik automaatpüstol.

Tunnustatud vabapüstoleid praegusajal maailmas on „Vidmer“, „Udo Anschütz“, „Tell“ ja „Olympia matš“, kuid kasutatakse ka muid tüüpe. Neil kõigil on kergpäästikud (schneller) ja sõrmpesadega pärad. Hinnalt on need relvad kallid, maksavad 170—250 kr. Hinnavahe võib seejuures panna firma kuulsuse arvele, kuna relvad oma võimeilt on peaaegu võrdsed. Ka meie Arsenal valmistab vabapüstoleid, mis on täpse ja tiheda jooksuga relvad, kuid viimasel puuduvad kergpäästik ja sõrmpesad päral.

Kiirpüstolite kasutamisel kasutatakse peamiselt „Walther“-süsteemilisi kal. 22 automaatpüstoleid, mis on reguleeritavate raskustega, kasutatakse ka muid tüüpe. „Walther“-süsteemilised on eriti soovitatavad laitmatu konstruktsiooni ja täpsuse tõttu. Kiirlaskepüstolid on märksa odavamad, 70—90 kr. tükk.

Võistlusrelvi on meil seni ostetud ühistellimisel otse tööstusilt, kuid neid võib saada ka meie suuremaist relvamüügi keskustest, näit. Tallinnas Kaitseliidu tarvetelaost ja mujalt.

3.

Nagu eelpooltoodud andmeist võib arvata, on kirjeldatud relvade isiklikuks omanduseks muretsemise meie laskureile üle-jõu-käiv. See

pärast tuleks relvade hankimisel leida muid teid.

Sõjaväes kui ka kaitseliidus on laskureile relvade muretsemisel abiks olnud nende kohapealsed laskurühingud, kuid on tehtud ka omavahelisi korjandusi ja kasutatud jõukamate ühingu liikmete annetusi. Ka kohalikel Politseiametnike Kogudel ei oleks eriliseks raskuseks muretseda oma laskureile kasutamiseks mõned relvad, liiati kus see oleks iga Kogu auasjaks omandada silmapaistvate võimetega laskureid. Kui relvade muretsemisel veel arvestada seda, et laskemoo tema odava hinna tõttu on laskureile kättesaadav ja rauaõõned selle laskemooa tarvitamisel peaaegu sugugi ei kulu, ning relvad on kaua vastupidavad, siis on nende muretsemine otstarbekohane. Igal aastal või veel pikema ajavahemikuga järk-järgult relvi juurde muretsedes kasvab sellest Kogule väärtuslik relvadekogu, mis kannab küllaltki kõrget protsenti heade laskurite juurdekasvu näol.

Seejuures on Keskkogu annud relvade muretsemisel eeskuju.

4.

Ei ole üleliigne vaadata maailma parimate püstolilaskurite tulemusi ja neid võrrelda meie laskurite saavutustega.

Vabapüstoli maailmarekord 60 lasuga on 555 silma 600 võimalikust ning seisab rootslase Ullmanni nimel. Seejuures peab tähendama, et see on fenomenaalne tagajärg, ning selle saavutaja seisab oma võimeilt omal alal peaaegu ainsana klass omaette maailmas. Sellele järgnev maailma püstoliliit seisab 540—550 silma vahel ning on sõrmedel ülesloetav.

Enamus neist on šveitslased.

Tüsedad rahvusvahelised tagajärjed alustavad oma tõusu 520 silmast. Nii hinnati MM -- 1937 kuldmedali väärilisiks tagajärgi sel alal alates sellest silmast ülespoole. Laskur, kes algajana saavutab 500 silma ja enam, on omade keskel n. ö. „tehtud mees“.

Võrreldes eeltoodud andmeid meie paremate püstolimeeste saavutustega, võib öelda, et meil neid laskureid, kes alati on kindlad 510 ja enam silmale, leidub 6—8 meest, kusjuures kolm kuni neli neist võivad heal juhtumil saavutada 530- ja enamsilmalise tulemuse. See kõik näitab, et laskureile on tarvis siin juurdekasvu.

Püstoli kiirlaskmise alal võib saavutada maksimaalselt 54 punkti ning selle tulemusega võib omandada meistritiitli isegi ilma kordamisseeuriateta kõige suuremail võistlusil.

Ka siin ei ole meie laskureil erist pakku. 54 punktiga võib peaaegu kindlasti ilma kordamisseeuriateta tulla Eesti meistriks. Seejuures mainitud tulemuse saavutamise ka paraja treeninguga on päris hõlbus.

Selle osa juurde kuuluvalt oleks huvitav võrrelda eelpooltooduga meie politsei püstolimeeste laskesportlikku taset.

Kuna politseilaskureil on vabapüstoli ja püstoli kiirlaskmise alad täiesti võõrad, siis ei saa ka selles asjas tagajärgi võrrelda ning otsust võrdlust tuua.

Üldiselt on teada politseimeeste lasketulemused sõjapüstoleist FN kal. 7,65 m/m ja 9 m/m ning parabellumist laskmises. Saavutusi neist relvist, eriti punktilaskmise alal, tuleks püüda ümber hinnata vabapüstolile. Ümberhindamise mõõdupuuks võiks võtta meie vanemate politseilaskurite kogemusi ja nende poolt avaldatud arvamusi, kuna nad on alustanud oma „laskesportlikku karjääri“ just püstoliga FN kal. 7,65, ning mitmeid vahepealseid faase läbi tehes on jõudnud välja vabapüstolini.

Peaaegu üksmeelselt on arvatud, et laskur, kes saavutab „tujukaima relvaga“, s. o. FN 7,65—1910. a. mudel, 15 lasu juures igal ajal 116 silma ja enam, võib võrdlemisi lühikese ajaga parabellumist saavutada sama laskude arvu juures 135—140-silmalise tulemuse.

Nende võimetega vabapüstolile üle minnes, eeldusega, et ennastalgavalt harjutatakse ning oma võimeid ja relva hästi tundma õpitakse, võib laskur poole aastaga 60 lasuga kindlasti saavutada 500—510-silmalise tulemuse. On see saavutatud, siis ei ole enam raske oma võimeid viimistledes edasi jõuda 520- ja enamsilmalise tulemuseni.

Sarnast, kuigi umbkaudset hindamisviisi tarvitades, võib iga laskur vähest kujutlust saada oma võimete edasiarendamise võimalusist ja selle tasuvusest. Politseis leidub praegu küllalt laskureid, kes FN 7,65 püstolist 15 lasuga saavutavad järjekindlalt 120- ja enamsilmalisi tulemusi ning neist laskureist võiks loota nii mõndagi meest rahvusvärvide kaitsjate ridadesse.

Laskuri võimete edasiarendamine püstolist kiirlaskmise alal 54 tabamuse saavutamiseks on mõne kuu töö.

Siinjuures ei ole üleliigne märkida, et laskur, kes on läbi teinud vabapüstoli ja kiirlaskepüstoli „kooli“, on suuteline käsitsema edukalt kõiki sõjapüstoleid igasuguses olukorras.

5.

Meie kõrgemad politseijuhid soodustavad kõigiti politseiametkonna lasketaseme tõusu, olles innu ja huviga asja juures, pannes välja auhindu või olles ise eeskujuks laskerajal. Selleks on näiteid tuua küllaldaselt. Politsei püstolilaskmise klassikatsed toimetatakse nüüd tekkirjutise kohaselt Eesti Laskurliidu klassikatsete määruste järgi, missugune uuendus on tehtud ainult selleks, et tõsta politseis püstolilaskmise

N. VENE POLITSEI

organisatsioonist ja tema ülesannetest

3

III. Kuritegevuse vastu võitlemise ala.

Sel alal on iga liitvabariigi miilitsa peavalitsuse ülesandeiks N. Liidus:

- kuritegevuse vastu võitlemise organiseerimine ja selleks väljatöötatud meetodite vahendite rakendamine;
- statistika pidamine kuritegevuse kohta, selle dünaamika analüüsimine ja kuritegevust põhjustavate tegurite uurimine; kuritegevuse kontingendi ja baasi analüüsimine ning politseiliste vastuabinõude leiuamine kuritegevuse leviku tõkestamiseks;
- teaduslik-tehniliste meetodite väljatöötamine ja rakendamine kuritegevuse vastu võitlemiseks; miilitsaorganite juhtimine ja instrueerimine sel alal ning teaduslik-tehniliste ekspertise teostamine;
- otsimise korraldamine ja selle juhtimine isikute leidmiseks, kes hoiuvad kõrvale eeluurimise, kohtu või kohtuotsuse täideviimise eest, samuti varastatud vara otsimise korraldamine;
- järelevalve kohtuotsuste täitmise üle isikute väljasaatmise või nende elamispiirkonna kitsendamise alal; sääraste isikute registreerimine.

taset ja lähendada laskureid Eesti Laskurliidule. Politseidirektori poolt on annetatud väärtuslik ja nägus rändauhind parimale Eesti laskuringkonnale võitmiseks vabapüstolist laskmises, mis mängitakse välja Eesti Laskurliidu meistrivõistlusil ja millele võistleb 5 laskuringkonda. Politsei laskursportlaste osa selles asjas peaks olema selge ilma mingisuguste kommentaarideta. Keskkogu juhatusel poolt on pandud välja FN kal. 9 sõjapüstoli punktilaskmise võistlusele individuaalne rändauhind — väärtuslik ka heraudne jahipüss. Selle võitmiseks võistlevad omavahel kõigi Kogude paremad laskurid ühisel rajal. Auhinna jäävalt võitmiseks on seda vaja võita kolm korda.

E. L. 1938 meistrivõistlusil võitsid politseilaskurid püstolist kiirlaskmises Eesti meistriringkonnale väljapandud rändauhinna esimest korda. See võit paneb politsei laskureile peale meisterringkonna tiitli kui ka rändauhinna kaitsemise kohustused.

Toodud näiteist jätkub, et mõista „püstoli tippude“ juurdekasvu tarvidust politseis, mis omakorda aitab tõsta ka üldist lasketaset.

Selleks juurdekasvuks oleks vaja politseist enam püstolilaskureid Eesti Laskurliidu ridadesse!

E. S.

IV. Poliitilisel alal

kuulub miilitsa peavalitsuse ülesandesse:

- poliitilise aparaadi korraldamine töölis-talu-poegade miilitsaametnike hulgas ja selle tegevuse juhtimine; miilitsa poliitiliste tegevlaste ja kasvatajate kaadrite ettevalmistamine miilitsa õppeasutis;
- miilitsaametnike poliitilise tegevuse määramine ja nende spetsiaalse poliitilise kasvatustöö korraldamine ja juhtimine; miilitsaametnike kulturse taseme tõstmine;
- mitmesuguste ühiskondlike tööde ja tegevuse organiseerimine ja korraldamine riiklikus suunas; miilitsaorganite poliitilise isetegevuse korraldamine ja juhtimine;

V. Kaadri ettevalmistamise ja asutuste komplekteerimise alal

on miilitsa peavalitsuse ülesandeiks:

- juhtivate miilitsaametnike ametisse nimetamine, kinnitamine, kõigi miilitsaametnike registreerimine, alluvate miilitsaasutuste koosseisude kindlaksmääramine ja nende komplekteerimise juhtimine;
- kaadri ettevalmistamise plaanide väljatöötamine ning miilitsa õppeasutuste tüübi, võrgu ja koosseisude kindlaksmääramine; õppeasutuste komplekteerimine;
- õppeasutuste õppekavade ja tegevusplaanide väljatöötamine ning järelevalve õppetöö läbiviimise üle.

VI. Majanduslikul alal

täidab miilitsa peavalitsus järgmised funktsioonid:

- miilitsaasutuste ja -ametnike tootlustamise, riidevarustuse, relvade ja laskemoona normide ning liikide kindlaksmääramine ja ühtlustamine;
- juhtnõude andmine miilitsaasutuste varustamiseks hobuste ja söödaga;
- korralduste tegemine miilitsaorganitele ametiruumide ja elamute ehitamiseks; ehitusplaanide ja -eelarvete kinnitamine ning järelevalve ehitustööde teostamise üle;
- kohapealsete miilitsaasutuste poolt esitatavate eelarvete otstarbekuse kontrollimine ja nende aktsepteerimine;
- krediitide käsutamine, mis liitvabariigi eelarves on nähtud ette miilitsa ülalpidamiseks;
- tasunormide kindlaksmääramine miilitsaametnikele;
- sotsiaalkindlustuste määramine miilitsaametnikele vastavate seaduste alusel;
- järelevalve seaduses ettenähtud teatavate eesõiguste ja soodustuste kasutamise üle miilitsaametnike hulgas.

VII. Sanitaaralal

teostab miilitsa peavalitsus järgmised ülesanded:

- miilitsa sanitaarteenistuse korraldamine ja raviasutuste ning puhkekodude üldjuhtimine;

- b) seadluste ja määruste andmine vajalike sannaartingimuste loomiseks miilitsaasutis ja kasarmuis. Loetletud ülesannete teostamiseks on iga N. Vene föderatiivse vabariigi miilitsa peavalitsusel õigus;
- a) esitada sama vabariigi rahvakomissaride nõukogule seaduseelnõusid küsimusis, mis puutuvad miilitsaorganite tegevusse, ülesandesse ja õigusisse;
- b) anda välja määrusi, korraldusi, statuute, käskkirju ja direktiive miilitsaorganite tegevuse ja siseelu reguleerimise alal;
- c) asutada õppeasutusi miilitsa kaadri ettevalmistamiseks;
- d) läbi vaadata ja otsustada kaebusi, mis esitatud kohalike miilitsaorganite tegevuse ja korralduste kohta;
- e) asutada ametlikke häälekandjaid ja välja anda ülevaateid ning muid trükitooteid, mis hõlmavad miilitsa tegevust;
- f) korraldada ametkondade vahelisi koosolekuid ja nõupidamisi küsimuste arutamiseks miilitsa tegevusest;
- g) teostada inspitseerimist alluvais asutis iga miilitsa tegevusala korraliku täitmise, sisekorra, ametnike teadmiste, nende poliitilise kasvatus, distsipliini ja välimuse kontrollimiseks; samuti teostada asutis majanduslikke revisjone.

Kaubandus-tööstuse miilits.

Selle eriliigilise miilitsa ülesandeks N. Venes on riiklike ja ühiskondlike tööstus- ja äriettevõtete valve ja kaitsemine, ühiskondliku neakorra ja julgeoleku kaitse neis ettevõtetes ja juurduste toimetamine asjus, mis on tekkinud nende ettevõtete maa-alal.

Kaubandus-tööstuse miilits kuulub föderatiivsete vabariikide miilitsaametkonna koosseisu ja tema ametnike suhtes on kehtivad samad õigused ja määrused, mis on pandud maksma kogu miilitsaametkonna kohta.

Kaub-tööst. miilitsa ülalpidamise kulude kandmine langeb vastavate ettevõtete kohuseks, kes sellega seoses olevad küsimused lahendab vahenditult miilitsa peavalitsusega.

Kaub-tööst. miilits seisab eranditult teda ülalpidavate ettevõtete teenistuses, ainult tähtsail erandjuhtumel ja miilitsa peavalitsuse ülema erilisel korraldusel võib kasutada teda kui relvastatud jõudu väljaspool ettevõtte territooriumi.

Koosseisud.

Sõltuvalt oma tegevuse iseloomust jagunevad miilitsaametnikud N. Venes: 1. aktiivseiks rivi ametnikeks, 2. aktiivseiks kriminaalametnikeks ja 3. administratiiv-majanduslikeks ning tehniliseks ametnikeks.

A. Riviametnikud.

Sellesse liiki kuuluvad: 1. liitriigi miilitsa ülem, resp. miilitsa peavalitsuse ülem, 2. miilitsa eriliikide ülemad peavalitsuse juures, 3. maakondade miilitsavalitsuste ülemad, 4. linnade miilitsaülemad, 5. linnade miilitsajaoskondade ülemad, 6. linnade miilitsajaoskondade ülemate abid, 7. koolide ja kursuste ülemad, 8. koolide ja kursuste ülemate abid, 9. koolide ja kursuste rivi- ja õppejaoskondade ülemad, 10. ratsareservide ülemad, 11. instruktorid ja inspektorid,

12. miilitsakomandode rühmaülemad, 13. arestimajade ülevaatajad, 14. linnade kvartaali-ülevaatajad, 15. linnade kvartaali-ülevaatajate abid, 16. vanemad militsionäärid, 17. nooremad militsionäärid, 18. koolide ja kursuste kasvandikud (kursandid).

B. Kriminaalmiilitsa aktiivse koosseisu ametnikud.

Sinna kuuluvad: 1. liitriigi miilitsaülema abi, resp. miilitsa peavalitsuse kriminaaljälitamise osakonna juhataja, 2. maakondade miilitsavalitsuste ülemate abid, 3. kriminaalmiilitsa inspektorid, 4. kriminaalmiilitsa inspektorite abid, 5. teenistuskoorte jaamade ülevaatajad, 6. kriminaaljälitamise agendid, 7. teenistuskoorte treenerid.

C. Miilitsaametkonna administratiiv-majandusliku ja tehnilise koosseisu ametnikud.

Sellesse kuuluvad: 1. miilitsa peavalitsuse administratiivosakonna ülem, 2. maakondade miilitsavalitsuste administratiivosakondade ülemad, 3. maakondade miilitsavalitsuste majandusülemad, 4. maakondade miilitsavalitsuste järelevalvebüroode juhatajad, 5. uurimisjaoskondade juhatajad, 6. relvade-, riidevarustuse- ja toidumoonaladude valitsejad, 7. registreerimisbüroode juhatajad, 8. registraatorid-daktülöskobid, 9. kriminaalmiilitsa päevapiltinikud.

Riviametnike liigitus.

N. Vene miilitsa rivikoosseis liigitub militsionääreks ja juhtkonnaks; viimane jaguneb nooremaiks, keskmiseks, vanemaiks ja kõrge- maiks komandöreks.

Nooremate komandöride liiki kuuluvad komandode rühmaülemad, linnades kvartaalide ülevaatajad ja arestimajade ülevaatajad.

Keskmissse juhtkonda kuuluvad: vähemate linnade ja maakondade (kreiside) miilitsaülemad ja nende abid, suuremates linnades miilitsajaoskondade ülemad ja nende abid, ratsareservide ülemad, miilitsakoolide ja -kursuste rivi- ja õppejaoskondade ülemad.

Vanemasse juhtkonda kuuluvad: suuremate maakondade (kreiside) miilitsavalitsuste ülemad ja nende abid, suuremate linnade miilitsaülemad, koolide ja kursuste ülemad.

Kõrgemate juhtide liiki kuuluvad miilitsa peavalitsuse ülem, tema abi ja teenistusliikide (osakondade) ülemad miilitsa peavalitsuses.

Teenistusse võtmine.

Miilitsateenistusse võib astuda iga Nõukogude Liidu mees- ja naiskodanik, kellel on valimisõigus N. Liidu põhiseaduse järgi.

Isikud, kes astuvad miilitsaametkonda rivi-, kriminaaljälitamise ja administratiivmajanduslikule alale nn. tegevteenistusse, peavad vastama järgmisile nõudeile: a) olema üle 18 aasta vanad; b) omama haridust mitte alla seitsmeaastase kursusega I astme koolis; c) olema täiesti terved nii füüsiliselt kui vaimliselt; d) ei tohi seista kohtu ega eeluurimise all.

Isikud, kes astusid teenistusse militsionääradena või kriminaaljälitamise agentidena, loetakse lõplikult vastuvõetuiks pärast ühekuist katseaega.

Isikud, kes võetud teenistusse juhtide koosseisu, kinnitatakse lõplikult ametisse pärast

ühekuist katseaega ja pärast vastava eksami sooritamist.

Juhtivasse koosseisu kuuluvaid ametnikke määrab ametisse liitvabariigi miilitsa peavalitsuse ülem, aga nooremaid ametnikke — maakondade miilitsavalitsuste ülemad ja linnade miilitsaülemad, misjuures antakse eesõigus isikuile, kes punaväes on teeninud sundaja.

Isikud, kes võetud miilitsateenistusse, peavad teenima seal vähemalt 2 aastat, milleks nad kirjutavad alla erilisele lepingule-kohustusele; isikud aga, kes teenistusajal käisid koolis või kursusel, on peale selle kohustatud teenima miilitsas veel 2 kuud iga õppekuu eest.

Ametisse määramine.

Ametisse määramised toimuvad järgmiselt:

- a) miilitsa peavalitsuse ülem nimetatakse ametisse föderatiivse vabariigi rahvakomissaride nõukogu poolt;
- b) tema abi, kes ühtlasi miilitsa peavalitsuse kriminaaljälitamise osakonna ülem, määratakse ametisse sama rahvakomissaride nõukogu poolt peavalitsuse ülema ettepanekul;
- c) maakondade miilitsavalitsuste ülemaid ja nende abisid määrab kohtadele miilitsa peavalitsuse ülem kokkuleppel maakonna täidesaatva komiteega;
- d) koolide ja kursuste ülemaid, nende asutuste jaoskondade ülemaid, miilitsa peavalitsuse administratiivmajandusliku koosseisu juhtivaid ametnikke, linnade miilitsaülemaid ja miilitsajaoskondade ülemaid määrab kohtadele miilitsa peavalitsuse ülem kokkuleppel linnanõukogudega;
- e) ratsareservide ülemaid, arestimajade ülevaatajaid ja kõiki teisi nooremaid juhte võtab teenistusse ja määrab kohtadele maakonna miilitsavalitsuse ülem või linna miilitsaülem, milline toiming läheb kinnitamiseks miilitsa peavalitsuse ülemale;
- f) militsionääre ja kriminaaljälitamise agente võtavad ametisse ja määravad kohtadele maakondade miilitsavalitsuste ülemad ja linnade miilitsaülemad oma võimuga.

Ametisse võtmine ja kohale määramine avaldatakse vastava instantsi käskkirjas, samuti avaldatakse käskkirjas iga muudatus ametniku teenistuskäigus.

Ümberpaigutused ja komandeerimised.

Miilitsaametniku ümberpaigutamiseks loetakse ametniku määramist teisele — senisele kohale vastavale või mittevastavale ametikohale. Ümberpaigutamised toimuvad vajaduse järgi, sõltumatult ametniku nõusolekust või soovist. Ametniku ümberpaigutus sama maakonna või linna piires toimub vastava maakonna või linna miilitsaülema korraldusel, ametniku ümberpaigutamine ühest maakonnast või linnast teisale sünnib miilitsa peavalitsuse ülema korraldusel.

Ümberpaigutatud ametnikud on kohustatud astuma määratud tähtpäevaks uude ametikohta. Oma isiklike asjade likvideerimiseks ümberpaigutatu saab vähemalt 3 päeva puhkust. Isikud, kes mõjuvate põhjusteta ei ilmu määratud tähtajaks oma uude teenistuskohata, võetakse distsiplinaarsele ja ka kohtulikule vastutusele. Vastavate seaduste alusel saab ümberpaigutatu kolimisraha tegelike kulude piires või kasutamiseks vajalikke veovahendeid.

Miilitsaametnike komandeerimised ja ametisõidud toimuvad vastavate ülemate käskkirjade alusel, mis avaldatakse sellekohaste seadluste järgi.

Ametist tagandamine.

Miilitsaametniku tagandamine ametist sünnib vastava ülema käskkirja alusel või selleks volitatud ametiisiku poolt nende isiklikul vastutusel. Seejuures ülemus, kes tegi korralduse ametniku tagandamiseks, on kohustatud teatama sellest otsekohele ülemale ühes tagandamise põhjuste ettekandmisega.

Tagandatud ametniku vastu tuleb tingimata alustada juurdlust selle ülema korraldusel, kes ametniku kõrvaldas. Juurdluse eesmärgiks on selgitada, kas siin on tegemist kuriteoga, üleastumisega või käitumisega, mis ei sobi ametnikule, nagu altkäemaksu võtmine, joomine, võimulialdus jne. Kui juurdlus annab jaa-tavaid tulemusi, siis tagandatud ametnik võidakse vallandada ja tema süüteo arutamine antakse kohtuvõimude korraldusse. Õigeksmõistva otsuse puhul kohus võib teha korralduse võtta vallandatud ametnik uuesti tagasi miilitsateenistusse endisele ametikohale.

Ülem, kes tagandas miilitsaametniku teenistusest ilma oluliste põhjusteta või kui ta neid põhjusi ei suuda küllaldaselt tõestada, langeb distsiplinaarsele või kohtulikule vastutusele.

Ajutine asendamine.

Kui miilitsaametnik puudub ametist kas haiguse, puhkuse või komandeerimise puhul või mõnel muul põhjusel, siis tema asemele määratakse vastava ülema poolt asetäitja kas sama asutuse ametnike hulgast või jälle komandeeritakse selleks sobiv ametnik mõnest teisest miilitsaasutusest.

Ametnik, kes asendab teist ajutiselt, kasutab täiel määral asendatava ametniku kohaga seoses olevaid õigusi ja eesõigusi ning täidab ka kõik tema kohused, säilitades seejuures oma määralse ametikoha.

Ametniku vabastamine ajutiselt ametikohalt toimub vastava ülema käskkirja järgi, kes määras tolle ametniku ajutisele kohustetäitmisel.

Ametist vallandamine.

Miilitsaametnike ametist vallandamine sünnib nagu meilgi politseis — kas ametniku oma soovil või sõltumatult tema soovist.

Ametniku võib vabastada ametist oma soovil teenistustähtaja möödumisel või siis mõnel muul väga kaaluval põhjusel. Vallandamine toimub vastava ülema käskkirja alusel.

Ametniku soovist sõltumatult võib teda ametist vallandada: 1) koosseisude vähendamise tõttu, 2) distsiplinaarkaristusena teenistuskorra rikkumise eest või ebasünda teenistusse suhtumise eest ja 3) kõlbmatuse tõttu tervislikel põhjusil arstliku komisjoni ettepanekul.

Miilitsaametnike kohused ja õigused.

Miilitsaametnike kui erilisis töötingimusi olijate suhtes ei ole Töökoodeksi eeskirjad ja normid kehtivad täies ulatuses, vaid mitmete eranditega, näiteks:

- a) miilitsaametnikelt võib nõuda ülesannete täitmist, mis seotud ohuga elule ja tervisele;
- b) nad ei tohi keelduda töötamast öösel, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel;

- c) neid võib vallandada ja paigutada madalale kohtadele ilma nende nõusolekuta;
- d) nende kohta ei ole kehtivad Töökoodeksi paragrahvid, mis näevad ette töötulide läbi vaatamist vastavais komisjones;
- e) sisekorra kindlaksmääramine miilitsaasutuses, komandodes ja kasarmuis, tööajaplaanide kehtimapanemine, teenistuskohuste täitmise korra ja teenistusülesannete määramine toimub mitte riigiteenijate kohta kehtivate üldeeskirjade ja -normide alusel, vaid eriliste korralduste järele, mis on pandud maksma miilitsaametkonna kohta.

Kuritegude, teenistuskorra rikkumise, teenistusest omavoliliselt enne tähtaega lahkumise, relvade, laskemoona ja varustuse müümise või sihiliku rikkumise eest võetakse miilitsaametnikke vastutusele kriminaalkoodeksi nende paragrahvide järgi, mis on kehtivad sõjaväeliste kuritegude kohta. Üleastumiste eest, mille puudub kuriteo iseloom, miilitsaametnikud võetakse vastutusele distsiplinaarseadustiku järgi.

Miilitsaametnike ametialase töövõime ja -oskuse tõstmiseks on neile määratud iga päev paar tundi väljaspool ametiaega sunduslikku ettevalmistustööd poliitilisel, rivi-, ametiteooria ja kriminaaljälitamise alal, ilma et nad saaksid selle aja eest tasu.

Miilitsakoolide ja -kursuste organisatsioon ning tegevus on seatud süsteemi ja määruste järgi, mis kehtivad sõjakoolide kohta.

Rivi-, kriminaaljälitamise ja administratiivmajanduslikku koosseisu kuuluvad miilitsaametnikud saavad peale palga veel korteri ja täieliku riidevarustuse; neil on õigus kanda alati kaasas tuli- ja terarelva, vastavalt ametile.

Mobilisatsiooni puhul loetakse miilitsaametnikud mobiliseerituks miilitsateenistusse ja nad

ei või lahkuda sealt ka siis, kui lõpeb nende teenistuslepingu tähtaeg.

Kõigile miilitsaametnikele, kes töötanud üle kindlaksmääratud tööpäeva normi, oli kuni viimase ajani ette nähtud igal aastal ühekuine ametipuhkus, kõigile teisile ametnikele vaid 15-päevane puhkus; kui aga viimased ei kasutanud aasta jooksul puhkust üle kümne päeva, siis nad järgneval aastal saavad samuti ühekuise puhkuse. Võib olla, et see kord on käesoleval ajal muudetud.

Puhkused jagunevad: ametipuhkuseks, puhkuseks olude sunnil ja haiguspuhkuseks.

Puhkused olude sunnil on lubatud lähemate omaste surma või raske haiguse puhul ja neid tabanud raskete looduslike õnnetuste puhul, nagu kahjutuli, uputus, maaväring jne.

Kui haiguspuhkus on kestnud üle 15 päeva, siis vaadatakse ametnik läbi arstliku kontrollkomisjoni poolt. Kui viimane tunnustab vajalikuks anda ametnikule kestva puhkust, siis antakse talle seda komisjoni poolt määratud tähtajani, mis siiski ei tohi kesta kauem kui 4 kuud rasedaile ja mitte üle 2 kuu teisile.

Puhkusel olevad ametnikud kasutavad kõiki oma õigusi palga ja toiduainete saamiseks kogu puhkeaja kestel. Ametnikud, kes viibivad haiguspuhkusel või puhkuse olude sunnil, ei kaota õigust ametipuhkuse saamiseks. Kui puhkusele lastud ametnik sõidab eemale oma alilisest tööpaigast, siis lisandatakse tema puhkeajale juurde see aeg, mis vajalik sõiduks sinna ja tagasi.

Mobilisatsiooni väljakuulutamisel on kõik ametipuhkusel viibivad miilitsaametnikud kohustatud viivitamata ilmuma tagasi oma ametikohtadele.

V. Tm.

Lõpp.

Kuritegevuse tähendus

Kuritegevuse teatriks on ühiskond, samast on pärit ka kuritegevuse subjektid ja objektid. Ühiskonnale on kuritegevus seda kahjulikum ja kardetavam, mida laialdasemalt kuritegevus levib, see tähendab, mida rohkem toimitakse teataval ajavahemikul süütegusid, mida laialdasemaid eluavaldusi haarab kuritegevus oma tegevusväljaks, mida laialdasemaist ühiskonnakihtidest üksikuid isikuid või isikute gruppe asub teotsema subjektidena kuritegevuse aladele, mida komplitseeritumaid viise ja abinõusid võetakse tarvitusele süütegude sooritamisel, mida vähem on tulemusi kuritegevuse vastu võitlejail ühiskondlikel sisseseadeil, s. t. politseil, prokuratuuril ja kohtul.

Kuritegevuse kahju ühiskonnale on kõlbeline ja majanduslik. Kõlbeline kahju seisneb tabatud ja süüdimõistetud kurjategija isiku eemaldamises lühemaks või pikemaks ajaks või jäävaks ühiskondlikest eluavaldusist osavõtmisest. Kõige teravamalt esineb see kurjategija

elu kustutamises sooritatud süüteo lunastamiseks. Nõnda langeb ühiskonnast pidevalt välja elu- ja töövõimelisi liikmeid. Sellele lisandub veel kõlbeline kahju ühiskonnale nähtest, et kurjategija pärast temale määratud karistuse kandmist alati ei leia tagasivõtmist ega tagasipääsu ühiskonna selle täieõigusliku liikmena. Meil avaldub see igapäevases elus KRS § 18, 19 j. t. ettenähtud õiguste kaotamises ja kitseandamises ühelt poolt, teiselt poolt veel selles, et kuritegevuse eest karistatud isikule sageli ei usaldata teatavaid teenistuskohi ega teenistust üldse, ei anta meeleldi korterit jne. Mis küsimuse teeb veelgi drastilisemaks, on nähe, et ühiskond tihti ei piirdu viimati nimetatud reaktsioonidega ainult kurjategijale enesele, vaid kannab neid üle pahatihti ka kurjategija perekonnaliikmeile ja sugulasile. See osalt on tinginud kompromiteeritud suguluse, perekonnanime ja tutvuse varjamise ja salgamise, et „alustada uut elu“, mis ongi õnnestu-

nud paljudel juhtumel. Sageli on just sellest tekkinud uusi konflikte ja sattumisi kuritegevuse radadele.

Kuritegevuse majanduslik kahju ühiskonnale ja tema üksikuile liikmeile on tähelepandavalt suur, kahtlematult suurem, kui näitavad seda statistilised andmed. Ka viimaste järgi on kuritegevusega tekitatud kahju märkimisväärne. Eestis oli Politseitalituse andmeil kuritegevuse läbi tekitatud kahju:

1931. a.	kr. 9.377.834,87
1932. a.	kr. 5.165.002,20
1933. a.	kr. 4.052.384,59
1934. a.	kr. 4.707.166,54
1935. a.	kr. 3.640.674,63

Toodud arvud näitavad kõigi politseis selgitamisel olnud juurdluste kahju kogusummat, seega ühes arvatud ka sellised kahjud, mis osutusid mitte süüteo, vaid näiteks õnnetuse tagajärjeks, kuigi sündmusel olid algul süüteo tunnused ja politsei alustas juurdlust.

Teiselt poolt jäetakse kahjusaanult pidevalt teatav osa süütegusid politseile teatamata ja sarnaste juhtumite kahjusummad ei figureeri eeltoodud andmeis. Seega tuleb teatava ligikaudsusega kuritegevuse otsesest majanduslikku kahju ikkagi lugeda eeltoodud arvudega.

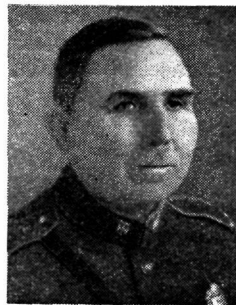
Et need arvud meie oludes väärivad tähelepanu, seda kinnitab võrdlus näiteks Kohtuministeeriumi 1936./37. a. eelarvega, mis oli kr. 2.875.050,00, ja Siseministeeriumi 1936./37. a. eelarvega, mis oli kr. 4.779.611,00.

Kuritegevuse otsese kahju hulka tuleb õieti lugeda kuritegevusega ärahitatud, hävitatud ja rikutud vara väärtuse kõrval ka kahju, mis on järgnenud kuritegevusega katkestatud tööprotsesside langusest. Näiteks tehasest masinarihmade, masinaarmatuuride, elektrimootorite jne. varguse korral on sarnane kahju küllalt arvesisväärne.

Kaudselt majanduslikuks kahjuks tuleb pidada ka suurt osa neist ühiskonna materiaalseist kulutusist, mis lähevad laialdase julgeolekuaparaadi, nii politsei, kohtute, vanglate jne. sisseseadmiseks ja ülalpidamiseks. Et nimetatud sisseseaded on osaliselt rakendatud tegevusse ka aladel, mis ei ole seoses kuritegevusega, nii kohtud tsiviil-, administratiiv- ja hoiukorraasjade lahendamiseks, siis on võimatu rahaliselt üksusis näidata otsesest ja kaudset majanduslikku kahju kokku, mis kuritegevus toob ühiskonnale.

Et kuritegevus tähendab ühiskonnale kõlbelist ja majanduslikku kahju ja see on küllalt suur ning ulatuslik, siis saab ainult tunnustada politsei, prokuratuuri ja teiste sisseseadete tööd ja pingutusi kuritegevuse vastu võitlemisel.

Van.-kordnik A. Kann pensionile

10. jaanuaril s. a. sai Tallinna 5. jaoskonnas teeninud vanemkordnik Aado Kann 60-aastaseks. Arvates 16. jaanuarist s. a. lahkus ta politseiteenistusest pensionile mineku tõttu.

A. Kann on üks neid kohusetruid politseiveteraane, kes alates 13. nov. 1918. a., seega üle 20 a. on pühendanud politseiteenistusele

ja hoolsalt oma ülesandeid täites on võitnud suure lugupidamise oma kaasteenijate peres.

1. aprillist 1927. a. teenis A. Kann 5. politseijaoskonnas ja on oma teenistusaja kestel olnud nii käitumiselt kui ka teenistusoskusest eeskujulik politseiametnik ja kodanike suhtes alati abivalmis, heasüdamlik nõuandja.

Selle tubli töömehe pikaajalist eeskujulikkust teenistust ei jõua meie küllaldaselt hinnata, kuid loodame ja soovime, et temas säilinud nooruslikkus aitaks vanaduspäevi muretuses ja helguses mööda saata.

Kaasametnikud.

Sealjuures oodatakse ja kasutatakse meeldi kõigi kaastööd, mis langedes kuritegevuse vastu on ühiskonnale ainult kasuks.

TVK.

KAVE

ŠOKOLAAD

JA

KOMPVEKID

Väärteos Vabariigi Presidendist K. Pätsist

Vabariigi Presidendi K. Pätsi eeloleva 65 a. sünnipäeva tähistamiseks ilmus äsja trükist raamat, mida oma kokkuvõtlikkuse, ülevaatlikkuse, uute andmete rohkuse ja haruldase pildimaterjali poolest võib lugeda parimaks, mis seni on ilmunud Presidendi ja suure eestlase K. Pätsi kohta. Raamat kannabki nime: „Eesti Vabariigi President Konstantin Päts“ ning on kriidipaberist kaanel varustatud K. Pätsi värvilise pildiga, mis valmistatud kunstnik K. Hermani portree järele. Teose eluloolise osa on kirjutanud tuntud koolitegelane ja kirjamees Mart Raud. Eessõna on August Jürimalt. Raamatu toimetajaiks olid ajakirjanikud Henno Rahamägi ja Juhan Veelma.

Teksti heal paberil on 60 lehekülge ning selles jutustab M. Raud meisterliku ladususega K. Pätsist, ta elust ja tööst, alates ta esivaneimaist ja viies elukäigu kuni kõige viimaste päevadeni. Eessõnas märgib A. Jürima K. Pätsi ütlust enese kohta: „Mina ei ole midagi muud olnud kui vana veteraan, kes kaasa lööb, kui seda nõuab meie riigi ja rahva saatus.“ Faktide loetelust piisab mõistmiseks, et K. Päts on ikka ja alati kaasa löönud just seal, kus olukord oli kõige ohtlikum ja nõudis kindlat kätt ja selget silma. K. Pätsi elu ja tegevus on lahutamatu seotud kogu eesti rahva viimase aja saatuse ja ajaloo. Plastilise selgusega kerkib raamatut lugedes silme ette K. Pätsi markantne kuju, kelle juhtiv käsi on kogu aja hoidnud rahva saatuse tüüri, alates sajandi vahetusest, millal K. Päts asus publitsistina tegevusse. On olnud aegu, millal pole näha olnud seda kätt, kuid tunda oli ta alati. Teda ei ole kohutanud rahva heaks töötamast ei vangla ega surmaotsus. K. Pätsi teened Eesti iseseisvumisel on ju üldiselt teada. Raamatust näeme, et juba kuberner Korostovets oli sunnitud kõrgemale poole kaebama, et „K. Päts on enese ümber koondanud selle osa eesti parteidest ja need ringkonnad, kes nõuavad Eestile autonoomiat ja kes alati on olnud Venega kokkusulamis vastu.“

Raamatust loeme mõnegi huvitava episoodi, mida varem ei teatud. Näiteks väike lugu K. Pätsi viibimisest enamlaste vanglas, millest jutustab E. Hubel-Metsanurk.

„Ruum oli väike, sammu seitse-kaheksa pikuti ja laiuti, madala laega ja imemadala aknaga. Ruumi oli äärmiselt vähe, õhku veel vähem. Kappi ei olnud, kuhu asetada sööginõud ja toiduained. Enamasti oli kõik laual.

Olime kõik kaunis korratud. Tuba oli väike, aga korda temas ei olnud. Voodid olid halvasti kohendatud, põrand pühkimata. Ühel hommikul ütles K. Päts kõva sõna: „Kord olgu majas!“ Me alistusime K. Pätsi autoriteedile. Tundsiime kõik, et ta on meie juht, ja et ta üldse on sündinud juht ja mitte isehakanud.“

Olgu veel tsiteeritud väike lugu vapside mässu eelpäevilt.

„Õhtul pidi suurem rahvakoosolek kokku tulema Merepuiesteel ja sealt pidi antama signaal üldiseks mässuks. K. Päts vaatas läbi oma töökabineti akna ja nägi, kuidas Lossiplatsil mäsunõuliste luuresalk edasi-tagasi käis valitsushoone ukse ja väravat silmas pidades, et näha, kes valitsushoonesse lähevad ja kas Lossiplatsil midagi kahtlast ei liigu. K. Pätsil oli nüüd selge, et küllalt on juba pealt vaadatud ja kannatatud. Ta võttis telefoniühenduse kindral J. Laidoneriga.

Varsti peale seda nägi valvav salaluure, et kindral J. Laidoner läks koos abikaasaga üle Lossiplatsi. Abikaasal oli koer rihma otsas kaasas. Pilkevalt vahtis luuresalk mööduvat kindralit, kes läks katedraali taha Kooli tänavale. Nad ei pidanud vajaliseks teda jälgida, sest silmnähtavalt oli ta õiendamas oma eraasju. Kuid kindral J. Laidoner asus Riigivanem K. Pätsi erakorterisse Kohtu tänaval, ja abikaasa koeraga läks tagasi teist teed mööda. Kindralil tuli oodata, sest Riigivanem jäi valitsushoonesse kella kolmeni. Enne kojuminekut ta palus riigisekretäri jääda kohale ühes mõne kantseleiametnikuga, sest ta tulevat peatselt tagasi, kuna tal olevat vaja koostada ja siis ümber kirjutada lasta mõni dokument. Luuresalk oli seni valvamas, kuni Riigivanem koju läks, siis lahkus ka tema: päevatöö oli tehtud ja puudus vajadus valvata tühja valitsushoonet.

Oma korteris pidas K. Päts nõu kindral J. Laidoneriga.

Kaitseseisukord pandi telegraafiteel maksma.“

M. Raud lõpetab oma huvitava eluloolise jutustuse sõnadega: „Konstantin Päts on neid riigijuhte, kellega käib kaasas õnn. Tema pea kohal särab õnnetäht ja selle tähe all juhib ta Vabariigi Presidendina Eesti riiki ja eesti rahva saatust.“

Rohkelt on raamatus sügavtrükipilte, neist mõnigi varem trükiis ilmutata. Raamat on väärtteoseks, mida võib soovitada igasse majja.

K. O.

Röövliromantika

Vanasti oli rohkem romantikat, see õilistas inimesi. Nüüd näeb romantikat peamiselt filmis. Ma tõusin tundeist segasena pimedas kinos, pörkasin kokku koguka noormehega ja komberdasin valgustatud eesruumi. Peatusin, kui vatasin niiskunud silmi ja mõtlesin:

„Mu jumal küll, kuidas nad teineteist armastasid! Neiu laskis pügada oma juuksed ja läks kloostrisse, aga noormees raputas trelle akna ees ja mõirgas suurest kiindumusest.“

Keegi urises mu läheduses. Seal seisis kogukas noormees ja samuti kuivatas silmi. Ma noogutasin talle sõbralikult:

„Teil on hea süda. Need on kuldsed pisarad, südameheaduse pärlid, mis toob palgele romantiline elamus...“

„Mis kuradi pärlid!“, pörises noormees kurtjalt. „Üks tüüp pörkas kaabuga näkku, päris pimedaks lõi, mühakas.“

„See olin vist mina, vabandan,“ pomisesin. „Pimedus oli süüdi ja film. Pole kunagi näinud haaravamalt romantikat. Kas te ei leia?“

„Leian, et hakkab juba nägema,“ lausus noormees leplikumalt. „Pilt oli enamvähem rämps!“

Ta astus tänavale ja ma järgnesin talle erutatult. Laternad puistasid kuldsed kiiri, armunud paarikesed hiilisid põiktänavail ja pukis ümises voorimees tundmatut serenaadi. Ma astusin koguka noormehe kõrvale ja kergitasin kübarat:

„Vabandage veel kord — ma ei suutnud uskuda oma kõrvu, te ütlesite vist, et film oli rämps?“

„Täiesti allpool arvustust,“ tõendas noormees kategooriliselt. „Mind lihtsalt peteti. Lugesin pealkirja „Lend pilvedesse“ ja arvasin, et näidatakse õhulahingut või stratosfäärilendu. Ent selle asemel — pois aiva musutas plikat. Ma otse imestasin — kes seal lendas?“

„See oli mõeldud sümbolsest. Nad olid noored, temperamentsed ja armunud. Sellised meeldi unistavad. Ja oma unistusid nad lendasid aiva kõrgemale, pilvedeni, isegi paar miili kõrgemale. Kuni saabus järsk langemine, vanemad keelasid tütre abiellumise, sundisid kloostrisse. Ent peigmees ei jätnud lootust, ta ronis kallima aknani ja rippudes trellide küljes laulis lõõkpalu lõppematust armastusest. Päevast päeva. Kuni ta lõppeks igavesest rippumisest sai lihastehalvatuse. Kas see teid ei liigutanudki?“

„Ei,“ ütles noormees tuimalt ja sügas põid- laga kõrisõlme. „See oli ju mäng. Muidugi, pildil nägime intiimset nurgakest, neiu armsama süles, aiapingil, kahekesi... Ent tegelikult vahtis seal juures suur kari inimesi režissööri ja kaameramehega eesotsas. See meenub mulle kohe, kui meel muutub härdaks. Ja ma naeran suure häälega...“

Ma tõrelesin temaga:

„Olete julm, nii kaob elust kõik ilus. Kui te kujutlete neidu nunnarüü, kes istub oma puhtas lubjatud kongis ja mõtleb nuuksudes armsamale — see on liigutavalt kena. Aga kui mõtlete edasi, et seal kongis võib leiduda ka lutikaid, kellele neiu peab jahti enne uinumist, siis valdab teid vastikus. Ei tohi selliselt mõelda. Vanasti pidasid inimesed romantikast lugu, see õilistas neid ja soetas kangelasi.“

„Soetas röövleid. Vanasti oli palju röövleid.“

„Soetas röövleid? Võib olla. Ent need polnud pahad röövlid. Nad röövisid rohkem seikluskirest, kui saagi pärast. Seejuures nad olid rüütli ja käitusid hästi daamidega. Olen näinud väga palju seesuguseid filme.“

Me pöördusime puisteele. Pajulehed sahisid. Kogukas noormees protesteeris:

„Kuidas siis nii! Kaitsedes romantikat, te pooldate röövleid! Tõstate Rinaldo Rinaldini troonile?“

„Mina ei tõsta kedagi troonile,“ sõnasin pehmel. „Tahtsin vaid tõendada, et vanasti oskas röövelgi hinnata ilu ja olla suuremeelne. Ta peatas oma ratsu õitseva metsõunapuu kõrval, kuulatas hardunult linnukeste vidinat ja ootas kannatlikult postvankri saabumist. Ja kui vankris kullasaadetise asemel leidis üksnes võluv neiuke, siis ei kukkunud röövel vanduma, vaid kummarduste saatel palus luba olla saatjaks daamile...“

„Pean siiski vaidlema...“, algas noormees laisalt.

„Teie vaidlete!“, naersin teravalt. „Mitu filmi te aastast vaatate? Umbes kümme! Siis pigem vaikige. Mina veedan suurema osa vabast ajast kinos ja olen näinud tuhandeid röövleid. Suurem osa neist kannab elegantseid rõivaid, ratsutab hästi ja omab kõrgema seltskonna kombid. Enamasti nad õngi pärit heast perekonnast ja on astunud röövliseisusse vaid õnnetust armastusest või püha kättemaksu õilsal

Politseinik-suusataja võistlushoos

Tallinna politsei meeskond osavõtjana Tallinn-Valkla-Tallinn teatesuusatamise võistlusest

Jaanuari algul korraldas Eesti Talvespordi Liit hr. Presidendi nimelise IV Tallinn-Valkla-Tallinn teatesuusatamise, mille eesmärgiks oli Valkla la-

põhimõttel. Tänapäeval võid metsas kõndida vähemagi põnevuseta, keegi ei ründa sind. Ja merereisid on muutunud lihtsalt läägeks, ei kusaagilt kerki silmapiirile piraatide surnukolbalist lippu. *Kõige rohkem, mis võib juhtuda, et sul raudteel näpatakse kohver, tagaselja, alatult...*

Me peatusime tiigikaldal suure hõbepaju all. Oli nii võluvalt omapärane viibida kahekesi tundmatuga keset loodust ja jutelda huvitaval teemal. Noormees piidles mind imetledes, ning proovis veel kord:

„Lubage naeratades tähendada, et...“

Surusin sõbralikult ta käsivart.

„Palun, naeratage, kuid ärge öelge, et nad olid argpüksid. Tihtipeale nad teotsesid vaid selleks, et hankida oma kallimale pärlikeed või teemantsõrmust. Igal pealikul oli oma kallike, kelle jalge ette ta kuhjas kõik röövitud vara. Kas võib ilusamat eesmärki olla isegi kuritöök? Armastusest muutuda sangariks, sattuda seadusega vastollu!“

„Ma mõtlen...“, venitas noormees rahutult.

„Ärge asjatult mõelge!“, tõrjusin vaimustusest hasardis. „Vaadake ümber... kui ilus on siin... tiigis ujub kuu ja veepind virvendab tasa... Hõbepajud kummarduvad üle kalda, pillavad üksiku lehe... Kõikjal luuravad veidrad varjud... Kerge õhk paitab kõrvu... Näete, selises ümbruses teotses vana õilis röövel, keset loodust ootas saaki... Saadetuna kallima õnnistusest tormas ta võitlusse rind ees... Ei piilunud aralt politseinikku...“

hingute ja vabadussõja pöördepunkti 20. a. mälestamine.

Teatesuusatamine algas Kadriorust, Narva maanteelt, piirivalve kordoni maja eest ja suundus piki Narva maanteed Valklasse, kust järgmisel päeval, pühapäeval, toimus teatesuusatamine tagasi Tallinna, lõppedes Kadriorus lähtekohal.

Teatevahetused teel Valklasse ja sealt tagasi toimusid järgmiselt: I vahetus Tallinn — Iru koolimaja juures, II vahetus Iru koolimaja — Kroodis, III vahetus Kroodi — Jõelähtme koolimaja juures ja IV vahetus Jõelähtme — Valkla piirikivi.

Kogu võistlusmaa pikkus oli Tallinnast Valklasse ja tagasi umbes 80 km.

Võistlusist võtsid osa üle riigi 20 meeskonda, kellele ridades võistlesid kõik eesti parimad suusatajad.

Võistlusest võttis osa ka Tall-Harju prefektuuri meeskond koosseisus: konstaabel Jakob Tarto, van.-kordn. August Kütt, kordn. Voldemar Särak, Ernst Suuk ja Evald Tarto, tulles Piirivalve Narva jaoskonna ja Harju Maleva meeskondade järele kolmandale kohale.

Tehnilised tulemused:

1. Piirivalve Narva jaoskonna meeskond — 4 tundi 26 m 18 sek; 2. K. L. Harju Maleva 1. meeskond — 4 tundi 29 m 14 sek; 3. Tallinna-Harju prefektuuri meeskond — 4 tundi 36 m 5 sek.

Kogukas noormees pööras näo kuu poole. Ta silmis hõõgus vaimustus ja ta ninasõõrmed värisesid. Võtsin oma taskust nimekaardi ja ulatasin temale.

„Huva, on juba hilja,“ laususin. „Kui te mu mõtteid pooldate, siis külastage mind kunagi, et võiksime jätkata oma huvitavat vestlust.“

„Pooldan, kogu hingega pooldan!“, hüüatas noormees. Ta haaras ühes nimekaardiga mu rahatasku ja lisis paluvalt:

„Lubage siia ka oma uur! Ma olen suur, tugev ja pigistan teid kõrist, kui suvatsete karjuda. See on mul esmakordselt selliselt inimest röövida. Seni olin vaid vilets näppaja, kes tuhnis keldreis ja puukuurides, juues kõik maha, mis õnnestus realiseerida... Ja mul on pruut... pruut... ta nälgib ja on räbalais... minu pärast... Ent tänasest alates olen teine inimene, püüan teotseda julgemalt... ning kõik kroonid kannan kallima jalge ette, teie omad olgu esimesed... käsirahaks... Kui ilus siin on!.. Romaniline... Kaste suudleb rohulatvu ja tammelt langeb tõru... Ja kuu — tohoh! — mis teeb siis kuu!?“

Ma vaatasin üles — kuu seisis paigal. Ja kui mu pilk maandus, ei olnud enam näha noormeest, uuri ega rahataskut. Ma piilus kohkunult ringi ja mõirgasin väga ebaromantiliselt:

„A—a—a—p—p—i! Mind rööviti! Politsei!“

Aleks. Eelmaa

K. Pärtmaa

A. Toolse

A. Kurg

Meie juubilar

Aleksander Eelmaa 50-aastane.

30. jaanuaril pühitses politsei vanem-assistent Politseitalituses Aleksander Eelmaa oma 50. sünnipäeva.

Aleksander Eelmaa sündis 30. jaan. 1889. a. Tartumaal Rõngu vallas. Hariduse sai ta kohalikus kihelkonnakoolis, mille lõpetamise järel täiendas oma haridust erateel Tartu Ülikooli juures korraldatud kursusel. Teenis seejärel Luke ja Kuigatsi valla- ja kohtusekretärina, Tartu maakonna 3. jsk. ülema vanem-kirjatoimetajana, hiljem Peterburi majandusametis laojuhatajana ja pangas jooksvate arvete osakonna juhatajana. 1915. a. oli Põhja-Balti komitee Tartu maakonna tööhüroo juhatajaks, kust siirdus järgmisel aastal sõjapögen. korralduse „Põhjaabi“ Tartu osak. kantselei juhatajaks. Okupatsiooniajal töötas salajasest Eesti Kaitseliidus Rõngu valla esindajana. 1919. a. teenis Tartu 1. jsk. komandandi roodus kirjatöötajana, kust samal aastal lähetati Kaitseliidu Kohtuosakonna asjaajajaks Tallinna, ning määrati hiljem Kaitseliidu Staabi Kohtuosakonna sekretäriks.

1. apr. 1920. a. määrati A. Eelmaa Politsei Peavalitsuse käskudetäitjaks ametnikuks. Sellelt kohalt määrati ta 6. juunil 1921. a. Petseri maakonna politseiülema abi k.t. Lahkus politseiteenistusest 15. aug. 1921. a., asudes teenima Tallinna-Haapsalu Rahukogu kriminaalosakonda I j. kantseleiametnikuna, hiljem olles samas kriminaalosakonna sekretäri abi. 1. märtsil 1922. a. määrati juubilar jälle Politsei Peavalitsusse administratiiv-laudkonna ülemaks, kus on teeninud kuni käesoleva ajani käsundusametnikuna ja politsei vanem-assistentina.

A. Eelmaa omab Valgetähe teenetemärgi.

Oma kutsetöö kõrval juubilaril on jätkunud tahet ja aega ka seltskondlikuks tööks — nii on ta tegev Nõmme linnaomavalitsuses linnavolinikuna ja linna revisjonikomisjoni esimehena.

Soovime lugupeetud juubilarile tema tähtpäeval õnne.

Kaarel Pärtmaa 50-aastane.

26. jaanuaril pühitses Rakvere kriminaalpolitsei vanem-assistent Kaarel Pärtmaa oma viiekümnendat sünnipäeva. Juubilar on tuntud nii

Rakveres kui üle Virumaa heatahtliku ja sõbraliku töömehena, kes ka kõige täbaramas olukorras leiab lihtsa ja otstarbeka lahendustee. Ta on kriminaalpolitseis teeninud selle asutamisest alates. Peale igapäevase töö on ta aega leidnud ka seltskondlikust tegevusest osa võtta, lüües kaasa kaitseliidus Rakvere suurtükiväe divisjoni liikmena, laulumeeste seltsis ja mujal.

K. Pärtmaa sündis Virumaal, Pada vallas. Hariduse sai ta Nõmmise vallakoolis ja Ulvi-Samma ministeeriumikoolis. 1906. a. asus ta elama Venemaal, kus õppis möldri- ja lukusepaametit. Koim aastat hiljem asus elama Peterburi, kus täiendas oma haridust kohalikus rahvaülikoolis raamatupidamise ja üldhariduse alal. 1910. a. sai teenistusse Peterburi vagunitehasesse kontoriaametnikuna. Hiljem oli samas ametis töölistkontori juhatajana. 1916. a. teenis Moskvas Michelsoni sõjavarustuse tehases kontorijuhatajana.

Maailmasõtta mobiliseeriti 1917. a. 1. jaanuaril. Oli algul tagavarapolgus ning hiljem Moskva suurtükiväe laos arveametnikuks. 1917. a. põgenes enamlaste võimuletulekul Venemaalt üle piiri Eestisse, kuid lahkus siit sakslaste tulekul 1918. a. 13. märtsil. Sama aasta mais tuli üle piiri jällegi Eestisse tagasi. 1918. a. novembris astus teenistusse Viru maakonna miilitsavalitsuse asjaajajana, 1. juun. 1920. a. Rakvere kriminaalpolitsei sekretärina. 1923. a. 1. veebruaril määrati sama kriminaalpolitsei vanem-assistentiks. Juubilar on abielus ja kahe tütre isa.

Adele Toolse 20 a. politseiteenistuses.

18. jaan. 1919. a. astus Adele Toolse Politsei Peavalitsuse teenistusse van.-kantselei ametnikuks, kus töötab praegugi pol.-assistentina.

Juubilar sündis Läänemaal Ungru mõisas ja hariduse omandas Haapsalus. Vabariigi algpäevil oli tegev Haapsalus Lääne Maakonna Valitsuses. Juubilar võtab agaralt osa seltskondlikust tegevusest, eriti Naiskodukaitse. Ta omab „Ühistöö“ ja Eesti Punase Risti mälestusmärgi, V kl. Kotkaristi, III kl. Valgeristi ja Naiskodukaitse teenetemärgid.

Oma igapäevase töö juures on juubilar heasoovilik ja vastutulelik. Soovime õnne tema edaspidises töös ja eraelus.

A. Jaansalu

A. Veide

Komissar A. Kurg 20 a. politseis.

Politsei äsjamöödunud 20 a. tegevusjuubeli puhul võis Kuressaare jaoskonna politseikomissar August Kurg vaadata tagasi 20-a. tegevusele Vabariigi politseis. Kuna komissar Kurg juba vana-aegselt politseis on teeninud hulk aastaid ja tema oma teenistuskäiku on alanud väikseimast kantseleiametniku astmest, lubatagu siinkohal teha väike ülevaade juubilari senisest teenistusest.

A. Kurg sündis 9. juulil 1890. a. Vastse-Otepää vallas. Politseiteenistusse astus ta 31. mail 1905. a. Tartu maakonna ülema 3. jsk. noorema abilise kirjutajana, millisel kohal püsis 14. veebr. 1910. a.; 1. märtsist 1910. a. kuni 15. okt. 1910. a. oli ta Võru Maakonna Politseivalitsuses kirjutajaks; 16. okt. 1910. a. kuni 21. veebr. 1913. a. Võru 1. jsk. kohtu-uurija juures tõlgiks ja kirjatoimetajaks; 22. veebr. 1913. a. kuni 15. okt. 1913. a. Võru maakonna ülema 1. jsk. noorema abilise juures kirjatoimetajaks; 16. okt. 1913. a. kuni 10. nov. 1916. a. Tartu Maakonna Politseivalitsuses laua-ülemaks; 11. nov. 1916. a. kuni 18. maini 1917. a. sõjaväes; 1. juun. 1917. a. määrati Tartu Maakonna Miilitsavalitsuse raamatupidajaks, kus teenis kuni 25. märtsini 1918. a., s. o. okupatsioonini, 23. nov. 1918. a. astus ta uuesti ametisse, nüüd juba sekretärina, olles seega esimesi ametnikke Tartu Maakonna Miilitsavalitsuses. Nimetatud kohal püsis kuni 28. apr. 1920. a.; 28. apr. 1920. a. kuni 13. detš. 1922. a. oli ta Tartu maakonna miilitsaülema abiks; 13. detš. 1922. a. kuni 27. maini 1925. a. Järva maakonna miilitsaülemaks, milliselt kohalt siirdus Saaremaa maakonna miilitsaülemaks. 1926. a. politseireformi teostamisel nimetati juubilar Lääne-Saare abiprefektiks asukohaga Kuressaare ja selle ametikoha likvideerimisel samal aastal Kuressaare jaoskonna politseikomissariks.

Teenetemärkidest on komissar A. Kurele annetatud: Valgetähe IV kl. teenetemärk, III kl. Valgerist, Allveelaevastiku Sihtkapitali I j. teenetemärk, Loomakaitse III j. Roheline Rist jt.

Ametialal on komissar A. Kurg siiras, vastutulelik, kuid ühtlasi nõudlik ja suurte kogemustega töömehes.

Ühineme parimate õnnitlustega ja soovime, et juubilar veel kaua oma väärtuslike kogemustega aitaks edukalt juhtida meie meheikka astunud politsei tegevust.

Konst. M. Tammeaid 20 a. politseiteenistuses.

15. jaan. s. a. võis Kuressaare politsei jaoskonna Loona rajooni konstaabel Mihail Tammeaid vaadata tagasi 20-a. teenistusele politseis.

M. Tammeaid sündis 7. detš. 1893. a. Saaremaal Loona vallas vabadiku pojana. Hariduse omandas Piila abi- ja Kuressaare Nikolai kihelkonnakoolis, mille lõpetas 1909. a.

Politseiteenistusse astus 15. jaan. 1919. a. Loona valla van-militsionäärina. 1921. a. lõpetas rajooni-ülemate kursuse, mille järele siirdus samasse rajooni teenistusse. Nii on konst. Tammeaid olnud 20 a. ühes ja samas rajoonis konstaablik.

Ametnikuna on M. Tammeaid alati korrektne, vastutulelik, aga ühtlasi ka nõudlik, inimesena — lasakaalukas ja sõbralik.

Juubilarile parimad õnnitlused!

Kordnik August Jaansalu 20 aastat politseiteenistuses.

4. veebruaril s. a. täitub 20 aastat kordnik August Jaansalul (end. Janson) teenistust Võru politsei jaoskonnas.

August Jaansalu sündis 26. oktoobril 1879. a. Võrumaal Aleksandri vallas „Lüüsi“ talus. Hariduse ta omandas Aleksandri valla algkoolis, Sund-aega teenis 1901 — 1906. a. Helsingis kahurväes, võllis osa maailmasõjast. 1907. — 1917. a. teenis ta ratsakordnikuna Võrus. Olnud lühikest aega erateenistuses, astus juubilar 4. veebr. 1919. a. teenistusse Võru politsei jaoskonda, kus on teeninud vahetpidamatult käesoleva ajani. Oma kohuse-truu, õiglase ja energilise teenistuse eest politseis on Jaansalule annetatud 1935. a. Kaitseliidu III järgu Valgerist. Samuti on määratud temale korraliku teenistuse eest rahalist autasu. Peale ametikohuste teotseb Jaansalu ka kaitseliidus.

Aleksander Veide 15 a. kriminaalpolitsei teenistuses.

Assistent Aleksander Veide sündis 18. märtsil 1901. a.

Võtnud osa vabadussõjast kooliõpilasena ja hiljem teeninud puuduva osa sundajast sõjaväes, otsustas ta rakenduda heakorra ja julgeoleku kaitsel. 18. veebruaril 1924 astus ta Tartu Kriminaalpolitsei teenistusse, kus püsib senini.

Ametlik osa

Politseitalituse poolt on antud load

laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ning laskeriistade parandamiseks: Aleksander Joosepi p. Amosele Narvas, Joala 26, maksvusega 20. oktoobrini 1939, Johannes Juhani p. Susile Põltsamaal, Jõgeva mnt. 15-a, maksvusega 17. oktoobrini 1940;

laskemoonaga kauplemiseks: Peterimaa Kooperatiivile Irboska harukaupluses Irboska raudteejaama juures, maksvusega 15. detsembrini 1939, ja Jaan Juhani p. Teimannile Puka alevikus, maksvusega 25. novembrini 1939;

laskeriistade parandamiseks: Rudolf Jakobi p. Pindisele Võrus, Paju 11, maksvusega 20. novembrini 1939, Jaan Vaherile Kuigatsi vallas, Priipalu alevikus, maksvusega 14. oktoobrini 1939, Aleksander Joosepi p. Reig'ile Tallinnas, Narva mnt. 95, maksvusega 24. novembrini 1939, Johannes Peetri p. Nepole Kilingi-Nõmmes, Kiriku 12/16, maksvusega 1. novembrini 1940, Aleksander Joosepi p. Teinfeldtile Vihula vallas, Annikvere külas, maksvusega 17. septembrini 1939, Aleksander Jüri p. Kuusele Antslas, Jaama 3, maksvusega 18. novembrini 1939, Rudolf Jakobi p. Nõmmele Mustvees, Kivi

9, maksvusega 11. novembrini 1939, Johan Fritsu p. Petermannile Võrus, Kreutzvaldi 15, maksvusega 27. novembrini 1939, Ferdinand Juhani p. Olupile Nõmküla v., Tamsalus, maksvusega 3. detsembrini 1939, Kristjan Jaani p. Einmannile Kuigatsi v., Puka alevikus, maksvusega 22. novembrini 1941, Alfred Peetri p. Põldrale Rakveres, Tallinna 25, maksvusega 3. detsembrini 1939, Eduard Ado p. Tamburile Kuressaares, Tallinna 22, maksvusega 9. novembrini 1939, Heinrich Johannese p. Hangile Haljala vallas, Maheda külas, maksvusega 24. novembrini 1939, ja Mihail Sergei p. Venediktovile Vilo vallas, Ratsevo mõisas, maksvusega 28. novembrini 1939;

laskeriistade parandamiseks ning kodukäsitööna laskeriistade valmistamiseks: Karl Peetri p. Luhale Tartus, Raekoja 104, maksvusega 13. novembrini 1939. a.

Politseitalituse direktori otsusega on tühistatud: Puurmani vallas elutseva Anton Mihkli p. Saare, Tallinnas elutsevate Johannes Mihkli p. Enno ja Albert Juhani p. Krissi, Ravila vallas elutseva Alfred Kustavi p. Norviku, Võrus elutseva Bruno Johani p. Laury ja Vao vallas elutseva Ervin Jaani p. Püssi laskeriistalood ja Vana-Roosa vallas elutseva Jakob Jaani p. Geermanni ja Väinjärve vallas elutseva Heinrich-August Karmi laskeriistalood jahipüüsi hoidmise ja kandmise osas.

Politseitalituses on registreeritud:

1) filmi- ja tantsumuusika ajakiri „Helivõlu“, on luba ilmuda Tartus, 1 kord kuus; väljaandja ja vastutav toimetaja — Alfred Künnapuu;

2) tööõnnetuse küsimusi käsitav ajakiri „Kaitse ennast“, on luba ilmuda Tallinnas, 1 kord kuus; väljaandja — Eesti Töölise Kind-

lustusühing ja vastutav toimetaja — Herman Kolts;

3) lühijutte, romaane, teatri- ja filmielu küsimusi sisaldav ajakiri „Nimeta“, ajakirjal on luba ilmuda Tallinnas, 1 kord kuus; väljaandja — Trükitööstuse Osaihisus „Vaba Maa“ ja vastutav toimetaja — Hans Laanest;

4) põllumajandusliku sisuga ajakiri „Selskohosjäistvennoi Vestnik“, on luba ilmuda Tallinnas 1 kord kuus; väljaandja — Põllutöökoda ja vastutav toimetaja — V. Ojamaa;

5) vabaharidustöö ajakiri „Ründaja“, on luba ilmuda Rakveres, neli korda aastas; väljaandjad — Laekvere Haridusselts, Ü. E. N. Ü. Laekvere osakond, Rahkla Haridusselts, Rahkla Maanoorte Ring, Ü.E.N.Ü. Venevere Osakond, Ü.E.N.Ü. Vassivere Osakond ja Muuga Maanoorte Ring ja vastutav toimetaja — Rudolf Liivak;

6) päevasündmusi käsitava sisuga ajaleht „Nõmme Leht“, on luba ilmuda Nõmmel; väljaandja — Selts „Nõmme Areng“ ja vastutav toimetaja — Eduard Nukk;

7) tehnilise sisuga ajakiri „Raudtee“, hakeb ilmuma Tallinnas, 8—12 korda aastas; väljaandjad Riigiraudteede Tehniliste Tööde Juhatajate Kutseühing, Riigiraudteede Ehitusdirektiooni Tööjuhtide Kutseühing, Eesti Raudtee Teemeistrite Ühing, Eesti Raudtee Eksploatatsiooniameti Ametnike ja Teenijate Ühingute Koondis ja Vedurijuhtide Kutseühing, vastutav toimetaja — Konstantin Kaal;

Õiendus

Kõiki politseiametnikke, kes on saanud „Politsei kalender-käsiraamatu 1939“, palutakse täh. väljaande lehek. 196 toodud tabelis olevad protsentide summad lugeda sentides, mitte kroonides, nagu tabeli tekstist eksikombel võib aru saada.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. **Tellimishind:** aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, üksiknumber 30 snt. **Kuulutuste hinnad:** 1/4 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—, Tagumine sisekaas Kr. 75.—.

Pea- ja vastutav toimetaja: **A. Liit.** Tegev toimetaja: **H. Põldvere.** Väljaandja: **Politseiametnike Keskkogu.**

Gustav Pihlakas

Kirjaümbrikutehas, albumite ja teiste paberi-kaupade, köitmise ja lineerimise suurtööstus

TALLINN, Toompuiestee 18, telefon 434-79

Valmistab iga seltsi kaupu paberiümbertöötamise alal tuntud headuses. Ainuke suurim sel alal, eesti kapitaliga töötav ettevõtte.

Tähelepanu!

Kadriorus

Kohvik „ORG“

Weizenbergi 27.
telefon. 316-03.

Ka talvel avatud ja pakub kvaliteetseid pagaritooteid ja tuntud head kohvi Kadrioru külastajatele.

Kivitrükikoda

JULIUS MÄNNIK

Tallinn, Soo 23, tel. 436-86

KES mõtleb tulevikule
ja hoolitseb oma
perekonna eest,

see kindlustab oma elu ja varanduse

„EKA-S“

SUURBAAR „ASTORIA“

Tallinn, Harju tän. 19. Telefon 437-00

I korral

BAAR

Igapäev suures valikus maits-
vaid ja odavaid toite

II korral

ÖÖLOKAAL

Igal õhtul huvitav eeskava
MUUSIKA **TANTS**

A-S. „EESTI-AGA“

JUHATUS: Vene tän. nr. 11-a, telefon 441-33.

TEHASED: Põhja 5, Miinisadam, telef. 439-96.

ERIALA: hapniku ja atsetüleengaasi valmistamine ja kõigi nende gaa-
sidega seotud seadmete ja aparaatide müük, näiteks :keevitamisaparaa-
did ja materjalid, tuletornide, vedurite jne. valgustusseadmed. Rootsi
karbiit mark „Ljunga Stjärn“ igasugustes tükkides laos alati saadaval.

METALLIDE KEEVITAMISE KOOL.

Graafiline asutis

«LIGRA»

Tallinn, Narva mnt. 13/15. Tel. 303-11.

Valmistab kõiksugu

kivitrükiteid

korralikult, asjatundlikult
ja odavate hindadega.

SCHENKER & KO.

RAHVUSVAHELISED TRANSPORDID

TALLINN, RATASKAEVU TÄNAV NR. 22

TELEFONID: 443-63, 443-64, 443-65.

THOMAS CLAYHILLS & SON

Asutatud 1633. a.

Tallinn, Olevimägi 14. Kodukeskjaam tel. 415-00. Laod 306-35, 306-97, 310-25.

Kaupade osakond:

Heeringad, sool, suhkur, riis, jahu, manna,
vaik, seebikivi, koloniaalkaubad. Määrdeõlid
ja teised naftasaadused.

Sepa- ja aurused, koks, küttepuid. Ehitus-
ja metsamaterjalid. Kaupade eksport.

Laevasõiduosakond.

Ekspeditsiooniosakond.

Matmistarvete ja

dekoratsiooneseemete tööstus

JOH. JÜRVE TSON

Tallinn,
Lennuki 5, tel. 445-06

Eesti Kindlustus-Aktsiaselts „Hansa“

Asutatud 1920. aastal

Toimetab: tule-, murdvarguse-, klaasi-, transport-, väärtsaade-
tiste- ja kasko-kindlustusi.

Juhatus: Tallinnas, Pärnu maantee nr. 11 Telefon nr. 445-11

Tallinna Peaagentuur: Krediit Pank, Tallinnas, Suur Karja tän. 20

Agendid teistes linnades

Kaubandusühisus **„MINERAAL“** S. Berner & P. Sander

Tallinnas, Inseneri tänav 3, telefon 462-65.

Telegrammi aadress: Sanko Tallinn.

Petrooleum, bensiin, nafta, auto- ja määrdeõlid, autokummid j. n. e.

Müük suurel ja väikesel arvul.

WHISHAW LTD.

Tallinn, Narva maantee 58

Eksport

*Lina ja lina-
seeme*

Import:

*Kanep, sisal
jne.*

ANKUR

käsitöölõngad

ja

KETT-

õmblusniidid.

Plekitööstus ja litograafia

G. LINHOLM

Tallinn, V. Kalamaja 32.

Tuubitööstus

Artur A. LINHOLM

Telefon 439-93.

PEENNAHAST ASJADE JA PESUKAUPLUS

Elegantne daam ja härra valivad oma ihupesu, laste
riietuse, rahakotid, peennahast asjad ja portfellid

M. AGUR'i ÄRIST

Tallinnas, Kullasepa tänav nr. 18.

Telefon nr. 479-58.

Suures valikus laste riideid, daamide ja härrade ihupesu
ning peennahkasju.

Kroonitud Grand Prix'ga.

Soovitab M. Agur, Kullasepa 18.

Uicunaa Elektri A-s. juhatus

Tallinn, Sakala tän. 36. Telefon 453-29.

A. SAKOVSKI

TALLINN, POSTK. 260. TEL. 441-96

Georg Stude

Asut. 1864. a.

Tallinn, Pikk 16. Tel. 442-76

Suures valikus
mööbleid
saadaval
Tallinna Puutööm.
Mööbl. Majandusüh.
Pikk 25, tel 469-29

RESERVEERITUD

Tallinn, Kinga tän. 6/8-1. Telefon 429-36

R Raamatukauplused

Kluge & Ströhm Asutatud 1813. Tallinn, Pikk 9.

F. Wassermann Asutatud 1838. Tallinn, Pikk 7.

Peeglitööstus **A. Plätzer** Kaubanduskontor

Tallinn, Liivalaia 44. Telefon 457-97

Peeglid, mööbliklaas, autoklaas.

Aknaklaas. Ehitusteklaasimine.
Mererohi, jõhvid, nõörid.

TALLINNAS

Suur Karja tänav 18, telefon 445-10

Kõik kinnituslad

Eksport- ja importfirma

M. SMIRNOV

Tallinn, Narva 24,
tel. 302-68

**Mehaaniline
saapaparandus**
ja kiirtallutamistöökoda

Tallinn, S. Karja 2, tel. 445-67

S. KATZ

TALLINN

**Kudumistööstus
ja lõngaladu**

Meripuiestee 17, telefon 313-29

A.-s. K.-t.

Eesti Vabariigi 8. klassiloterii plaan.

I klass		II klass		III klass		IV klass	
Loosimine 29. ja 30. märtsil 1939. a.		Loosimine 3. ja 4. mail 1939. a.		Loosimine 1. ja 2. juunil 1939. a.		Loosimine 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15., 16., 17., 18., 19. ja 21. augustil 1939. a.	
Eelmise klassi pilettide vahetamine lõpetatakse 25. aprillil 1939. a.		Eelmise klassi pilettide vahetamine lõpetatakse 25. mail 1939. a.		Eelmise klassi pilettide vahetamine lõpetatakse 27. juunil 1939. a.			
Suurim võit Kr. 25.000 (õnnelik. juhusel)		Suurim võit Kr. 25.000 (õnnelik. juhusel)		Suurim võit Kr. 25.000 (õnnelik. juhusel)		Suurim võit Kr. 80.000 (õnnelik. juhusel)	
1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000	1 preemia 10.000 — 10.000
1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000	1 võit 15.000 — 15.000
1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000	1 " 7.000 — 7.000
1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000	1 " 5.000 — 5.000
2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000	2 võitu à 3.000 — 6.000
10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000	10 " 1.000 — 10.000
10 " 500 — 5.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000	12 " 500 — 6.000
10 " 200 — 2.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000	15 " 200 — 3.000
25 " 100 — 2.500	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000	30 " 100 — 3.000
120 " 20 — 2.400	150 " 20 — 3.000	150 " 20 — 3.000	120 " 20 — 3.000	120 " 20 — 3.000	120 " 20 — 3.000	120 " 20 — 3.000	120 " 20 — 3.000
1000 " 10 — 10.000	1200 " 10 — 12.000	1000 " 10 — 12.000	1000 " 10 — 12.000	1000 " 10 — 12.000	1000 " 10 — 12.000	1000 " 10 — 12.000	1000 " 10 — 12.000
3820 " 5 — 19.100	4578 " 7 — 32.046	4608 " 9 — 41.472	4608 " 9 — 41.472	4608 " 9 — 41.472	4608 " 9 — 41.472	4608 " 9 — 41.472	4608 " 9 — 41.472
5000 võitu + 1 pr. = 94.000		6000 võitu + 1 pr. = 112.046		5800 võitu + 1 pr. = 122.072		5800 võitu + 1 pr. = 122.072	
<p>Pileti hind klassiviisi ostes Iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni. Poolpileti " " Poolpileti " " Poolpileti " " Poolpileti " " Piletiraamatu (4 pii.) hind klassiviisi ostes Iga klass 8 " " " " " " " " " " Poolpiletir. (4 poolp.) hind klassiviisi ostes Iga kl. 4 " " " " " " " " " " Kes soovib osta telse, kolmanda või neljanda klassi piletit, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksuma ka kõigi eelmiste klasside hinna. Klassiviisi müüakse piletteid Riigi Klassiloterii pilettide müügikohtades, pankades, postiasutustes jne. Iga klassi pilettide müük algab eelmise klassi võitude ilmekirja avaldamisest ja kestab loosimiseni. Pilettide müük lõpetatakse Iga klassi võitude ilmekirja avaldamisest, Riigi Trükikoja Tallinnas, Naine tän. 11. Postiteel saadetakse pilettideid välja pilettide keskmüügikohtast, Riigi Trükikojast Tallinnas, kui tellija on saatnud ette pileti hinna ja saatetaku 10 senti Iga saadetise kohta. Lunasaadetisena postiteel saadetakse piletteid välja ainult klassiviisi keskmüügikohtast, kui tellija on saatnud ette lunasaatekulu 25 senti hiljemalt 10 päeva enne loosimist.</p>		<p>Loosimine 1. ja 2. juunil 1939. a.</p>		<p>Loosimine 3. ja 4. mail 1939. a.</p>		<p>Loosimine 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15., 16., 17., 18., 19. ja 21. augustil 1939. a.</p>	
<p>Võidn korral I, II või III klassis võidavad pilettiraamatus kõik 4 piletit, sest Iga võitnud raamatu numbril kohta loositakse selle raamatu 4 pileti vahel välja 4 võitu. IV klassis langeb Igaale raamatu kohta kindlasi üks võit, mis loositakse kohe selle raamatu 4-ja pileti vahel.</p>							

Pilette müük algab 2. veebruaril.